

**ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD,
PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2017. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

SADRŽAJ**Strana**

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 58
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru direktora i akcionaru Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza (strane 3 do 58) Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine i odgovarajući bilans uspjeha, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnijih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Banke, na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2016. godine, bili su predmet revizije drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 25. maja 2017. godine izrazio mišljenje bez rezerve.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Odboru direktora i akcionaru Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica (nastavak)

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu usaglašene su sa revidiranim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2017. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2017. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica
3. april 2018. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015.
godine)

ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD, PODGORICA

BILANS USPJEHA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 5a)	1.791	916
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 5b)	(675)	(215)
Neto prihodi od kamata		1.116	701
Troškovi obezvrjeđenja	3.5, 6a)	(3)	(18)
Troškovi rezervisanja	3.5, 6b)	(5)	(5)
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 7a)	148	89
Rashodi naknada i provizija	3.1, 7b)	(102)	(46)
Neto prihodi od naknada i provizija		46	43
Neto gubici od investicionih hartija od vrijednosti		-	26
Neto dobiti od kursnih razlika		20	2
Troškovi zaposlenih	8	(963)	(956)
Opšti i administrativni troškovi	9	(672)	(601)
Troškovi amortizacije	16, 17	(380)	(339)
Ostali rashodi	10	(33)	(28)
OPERATIVNI GUBITAK		(874)	(1.175)
Porez na prihod	3.3, 11a)	9	(2)
NETO GUBITAK		(865)	(1.177)

Napomene na stranama 7 do 58
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

U Podgorici, 03. aprila 2018. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD:

 Mustafa Šenman
 Glavni izvršni direktor

 Jelena Božović
 Rukovodilac sektora računovodstva
 izvještavanja i budžetiranja

 Goran Bakic
 Izvršni direktor

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	2017.	2016.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 12	2.955	3.140
Kredit i potraživanja od banaka	3.4, 13	2.368	1.149
Kredit i potraživanja od klijenata	3.5, 14	44.194	32.600
Investicione hartije od vrijednosti - raspoložive za prodaju	3.5, 15	2.250	2.235
Nekretnine i oprema	3.6, 16	300	398
Nematerijalna sredstva	3.7, 17	600	702
Ostala finansijska potraživanja	18 a)	11	16
Ostala poslovna potraživanja	18 b)	15	14
UKUPNA SREDSTVA		52.693	40.254
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	19	25.303	10.683
Pozajmljena sredstva od banaka	3.8, 20	20.089	21.533
Rezerve	21	10	5
Tekuća poreska obaveza	3.3	-	2
Odložene poreske obaveze	3.3, 11 c)	27	34
Ostale obaveze	22	201	86
Ukupne obaveze		45.630	32.343
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.10	10.000	10.000
Akumulirani gubitak		(2.222)	(1.045)
Gubitak tekuće godine		(865)	(1.177)
Ostale rezerve		150	133
Ukupan kapital	23	7.063	7.911
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		52.693	40.254
VANBILANSNA EVIDENCIJA	24	22.511	24.497

Napomene na stranama 7 do 58
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU**U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine****(U hiljadama EUR)**

	<u>Akcijski kapital</u>	<u>Ostale rezerve</u>	<u>Akumulirani gubitak</u>	<u>Ukupno</u>
Stanje, 1. januar 2016. godine	10.000	45	(1.045)	9.000
Neto povećanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	88	-	88
Gubitak tekuće godine	-	-	(1.177)	(1.177)
Stanje, 31. decembar 2016. godine	<u>10.000</u>	<u>133</u>	<u>(2.222)</u>	<u>7.911</u>
Stanje, 1. januar 2017. godine	10.000	133	(2.222)	7.911
Neto povećanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	17	-	17
Gubitak tekuće godine	-	-	(865)	(865)
Stanje, 31. decembar 2017. godine	<u>10.000</u>	<u>150</u>	<u>(3.087)</u>	<u>7.063</u>

Napomene na stranama 7 do 58
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	2017.	2016.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		1.595	672
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi		(639)	(129)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		125	61
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(102)	(46)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(1.624)	(1.568)
Povećanje kredita i ostale aktive		(11.514)	(30.004)
Prilivi po osnovu depozita		14.641	9.928
Ostali prilivi		115	-
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz poslovnih aktivnosti		2.597	(21.086)
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja			
Kupovina opreme		(32)	(11)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(149)	(245)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		98	1.690
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(83)	1.434
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
(Smanjenje)/povećanje pozajmljenih sredstava		(1.500)	18.100
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti		(1.500)	18.100
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		20	2
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata		1.034	(1.550)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		4.289	5.839
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	26	5.323	4.289

Napomene na stranama 7 do 58
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Ziraat Bank Montenegro AD (u daljem tekstu: Banka) je osnovana 2015. godine, a 20. maja 2015. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0009452.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/10e-5/2-15 od 08. maja 2015. godine (Rješenje broj 02/10e-5/2-15).

Svoje finansijsko poslovanje Banka obavlja preko transakcionog računa broj 907-000000057501-83 kod Centralne banke Crne Gore – Platni promet.

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore, Banka obavlja sljedeće poslove:

- 1) Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr);
- 3) Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) Platni promet u zemlji i sa inostanstvom;
- 5) Finansijski lizing;
- 6) Poslove sa hartijama od vrijednosti;
- 7) Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - Stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove
 - Finansijskim derivatima
- 8) Depo poslove;
- 9) Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava, preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 10) Iznajmljivanje sefova

Banka ima sjedište u Podgorici u ulici Slobode br. 84, i obavlja svoje aktivnosti posredstvom ekspoziture koja se nalazi u Bulevaru Ivana Crnojevića br. 101.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je imala 32 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine 30 zaposlenih radnika).

Bankom upravlja akcionar, u skladu sa zakonom i Statutom Banke. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara koju čine akcionar Banke i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara. Odbor direktora Banke ima 5 članova.

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

Ime i prezime

Funkcija

Savaš KÖLEMEN	Predsjednik
Burcu TURKER	Član
Bilge LEVENT	Član
Ertan AYDIN	Član
Ertan ALTIKULAÇ	Član

Upravu banke čine Glavni izvršni direktor i Izvršni direktor (članovi Uprave). Glavni izvršni direktor predstavlja i zastupa Banku i zadužen je da na dnevnoj osnovi koordinira i prati izvršavanje poslova u Banci i rad zaposlenih Banke.

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

Ime i prezime

Ključno područje

Mustafa ŞENMAN	Glavni izvršni direktor
Goran BAKIĆ	Izvršni direktor

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

Ime i prezime

Funkcija

Ertan YILMAZ
Aykut ARSLAN
Hamdullah GURSOY

Predsjednik
Član
Član

Na dan 31. decembra 2017. godine, rukovodilac odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Milena Lakić.

Na dan 31. decembra 2017. godine Interni revizor je Vladimir Zloković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Finansijski iskazi sastavljeni su u skladu sa računovodstvenom regulativom koja se primjenjuje na finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG” br. 52/16) i u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore relevantnom za finansijsko izvještavanje banaka.

Finansijski iskazi Banke su pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG” br. 15/12 i 18/13).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS”) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (“IFAC”) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Društva, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 2.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i funkcionalna i izvještajna valuta Banke je Euro (EUR).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjivanje potencijalnih potraživanja, obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda (napomena 3.15). Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koji podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.4. Uporedni podaci

Ukoliko je potrebno, Banka reklasifikuje uporedne podatke kako bi se postigla konzistentnost u podacima iz finansijskih iskaza za tekuću godinu.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi od kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve kamatonosne dužničke instrumente, korišćenjem metode efektivne kamatne stope, na vremenskoj osnovi, u skladu sa uslovima obligacionog odnosa, koji su definisani ugovorom između Banke i komitenta.

Metoda efektivne kamatne stope je metoda obračuna troškova amortizovane vrijednosti finansijskog sredstva ili finansijske obaveze i rasporeda kamatnih prihoda ili kamatnih rashoda tokom relevantnog perioda. Efektivna kamatna stopa je stopa koja umanjuje buduće gotovinske isplate ili uplate, kroz očekivano vrijeme trajanja finansijskog instrumenta ili, kada je to prikladno, kraći period, bilansne vrijednosti finansijskog sredstva ili obaveze. Obračun uključuje sve plaćene i primljene naknade između strana u ugovoru, koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i sve druge premije ili diskonte.

Prihodi i rashodi od naknada nastali su pružanjem, odnosno korišćenjem bankarskih usluga, a u bilansu uspjeha se priznaju u trenutku pružanja, odnosno korišćenja usluga. Ovi prihodi i rashodi se takođe iskazuju po sektorskoj pripadnosti klijenata čija sredstva banka koristi.

Naknade za odobrene i primljene kredite se smatraju sastavnim dijelom kontinuiranog angažovanja kod rezultujućeg finansijskog instrumenta i priznaju se kao korekcija efektivnog prinosa tokom perioda trajanja kredita, primjenom efektivne kamatne stope.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada po osnovu osiguranja depozita.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

a) Funkcionalna i valuta prikazivanja

Stavke uključene u finansijske iskaze se odmjeravaju korišćenjem valute primarnog privrednog okruženja u kom Banka posluje (funkcionalna valuta).

Finansijski iskazi su prikazani u EUR koji predstavlja funkcionalnu valutu i valutu prikazivanja.

b) Transakcije i stanja

Transakcije nastale u stranoj valuti preračunate su u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan poslovne transakcije.

Monetarna sredstva i obaveze iskazani u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan. Nemonetrane stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti, preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Pozitivne i negativne kursne razlike nastale preračunom poslovnih transakcija u stranoj valuti i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza iskazanih u stranim valutama, priznaju se u bilansu uspjeha.

3.3. Porez na dobit

Trošak poreza na dobit se temelji na oporezivoj dobiti poslovne godine i sastoji se od tekućeg i odloženog poreza.

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“ br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“ br. 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 55/16), primjenom propisane stope na iznos oporezive dobiti iskazane u poreskom bilansu. Iznos oporezive dobiti se utvrđuje usaglašavanjem dobiti iskazane u bilansu uspjeha, za iznose prihoda i rashoda, na način definisan poreskim propisima.

Porez na dobit pravnih lica obračunava se primjenom proporcionalne stope od 9% na ukupno iskazanu dobit u poreskom bilansu.

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Međutim, gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda (izuzev ako gubitak proističe iz kapitalnih gubitaka ili dobitaka), ali u periodu ne dužem od 5 godina.

Odloženi porezi

Odloženi porezi se obračunavaju na privremene razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza, i njihove knjigovodstvene vrijednosti iskazane u finansijskim iskazima Banke.

Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza na dan bilansa stanja i njihovih iznosa iskazanih za svrhe finansijskog izvještavanja, a što će rezultirati oporezivim iznosima u budućim periodima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Porez na dobit (nastavak)

Odloženi porezi (nastavak)

Odložena poreska sredstva priznaju se za sve odbitne privremene razlike, neiskorišćena poreska sredstva i neiskorišćene poreske gubitke, do iznosa za koji je verovatno da će budući oporezivi dobiti biti dovoljni da omoguće realizaciju (iskorišćenje) odbitnih privremenih razlika, neiskorišćenih poreskih sredstava i neiskorišćenih poreskih gubitaka. Iskazani iznos odloženih poreskih sredstava utvrđuje se na dan bilansa stanja i umanjuje se do iznosa za koji više nije vjerovatno da će dovoljan oporezivi dobitak biti na raspolaganju, kako bi se omogućilo korišćenje svih ili dijela odloženih poreskih sredstava. Banka obračunava odložene poreze po osnovu:

- razlike između knjigovodstvene vrijednosti osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja, koja je iskazana u finansijskim iskazima i njihove poreske vrijednosti. Razlika je rezultat primjene različitih metoda i stopa obračuna amortizacije za potrebe finansijskog izvještavanja i za poreske svrhe;
- promjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju.

Odloženi porezi koji se odnose na naknadno mjerenje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju obračunavaju se direktno na teret ili u korist kapitala i prenose se u bilans uspjeha istovremeno sa dobitkom/gubitkom od naknadnog mjerenja fer vrijednosti.

Odloženi porezi su obračunati primjenom stope od 9%.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju porez na imovinu, porez na dodatu vrijednost, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijećem do tri mjeseca.

3.5. Finansijski instrumenti

Banka je klasifikovala finansijska sredstva u sljedeće kategorije: finansijska sredstva raspoloživa za prodaju, krediti i potraživanja. Rukovodstvo Banke vrši klasifikaciju finansijskih instrumenata pri inicijalnom priznavanju.

Finansijska sredstva se inicijalno vrednuju po fer vrijednosti, uvećanoj za troškove transakcija (izuzev finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha), koji su direktno pripisivi nabavci ili emitovanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se evidentiraju u bilansu stanja Banke, od momenta kada se Banka ugovornim odredbama vezala za instrument.

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada Banka izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada je obaveza predviđena ugovorom ispunjena, otkazana ili istekla.

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju

Hartije od vrijednosti koje su namjenjene da se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbjeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama, kursevima stranih valuta ili cijena kapitala, klasifikuju se kao „hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju“.

Naknadno vrednovanje hartija koje su raspoložive za prodaju vrši se po osnovu promjene fer vrijednosti usled fluktuacija cijena na organizovanom tržištu kao i po osnovu obezvrjeđenja uzrokovano postojanjem objektivnih dokaza za obezvrjeđenje finansijskog sredstva.

Fluktuacije fer vrijednosti hartija raspoloživih za prodaju evidentiraju se direktno u kapital, sve do isknjižavnja ili gubitka usled obezvrjeđenja, kada se kumulirani prihod ili rashod, prethodno priznat u okviru kapitala priznaje u bilansu uspjeha. Međutim, kamata izračunata korišćenjem metode efektivne kamatne stope priznaje se u bilansu uspjeha. Dividende se priznaju u bilansu uspjeha kada se uspostavi pravo datog lica da primi isplatu.

Fer vrijednost hartija od vrijednosti koje se kotiraju na berzi zasniva se na tekućim cijenama ponude. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva (i tržište hartija od vrijednosti koje se ne kotiraju na berzi) nije aktivno, Banka utvrđuje fer vrijednost tehnikama procijene. To uključuje primjenu nedavnih transakcija između nezavisnih strana, pozivanje na druge instrumente koji su suštinski isti, analizu diskontovanih novčanih tokova i druge tehnike vrednovanja.

Kredit i potraživanja

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska imovina sa fiksnim ili odredivim otplatama koja nije kotirana na aktivnom tržištu i koju Banka ne namjerava da proda odmah ili u bliskoj budućnosti. Nastaju kada Banka direktno obezbijedi novčana sredstva ili pruži usluge dužniku bez namjere da trguje potraživanjem. Kredit i potraživanja se sastoje od plasmana datih klijentima i bankama.

Kredit i potraživanja se inicijalno mjere po fer vrijednosti uvećanoj za direktne transakcione troškove, a naknadno po amortizovanoj vrijednosti primjenom metoda efektivne kamatne stope. Amortizovana vrijednost se obračunava uzimajući u obzir sve troškove izdavanja kao i popuste ili premije prilikom izmirenja. Kredit i potraživanja se iskazuju u neto iznosu umanjenom za pojedinačnu i grupnu ispravku vrijednosti.

Na svaki izvještajni datum Banka procjenjuje da li postoji objektivni dokaz obezvrjeđenja finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava. Gubici po osnovu obezvrjeđenja se priznaju samo ako postoji objektivni dokaz o obezvrjeđenju kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastali nakon početnog priznavanja sredstva i kada isti utiču na procijenjene buduće novčane tokove finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava koji mogu biti pouzdano procijenjeni.

Pojedinačna i grupna ispravka vrijednosti se formira umanjnjem knjigovodstvene vrijednosti kredita i potraživanja kod kojih je identifikovano obezvrjeđenje da bi se njihova knjigovodstvena vrijednost svela na nadoknadivi iznos.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

Rezervacija i ispravke vrijednosti

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je utvrdila metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Procjena obezvrjeđenja se bazira na nastalim gubicima. Obezvrjeđenje se priznaje isključivo u trenutku nastajanja. Prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 39 „Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje“, finansijskoj imovini ili grupi finansijske imovine je umanjena vrijednost i nastao je gubitak ako i samo ako postoji objektivni dokaz umanjena vrijednosti koji je nastao kao rezultat jednog ili više događaja gubitka koji su se dogodili nakon inicijalnog priznavanja imovine („događaj gubitka“) a taj događaj gubitka je imao mjerljivi uticaj na procijenjene buduće novčane tokove te finansijske imovine.

Banka prvo procjenjuje postoji li objektivni dokaz umanjena vrijednosti pojedinačno za finansijsku imovinu koja je pojedinačno značajna i pojedinačno ili grupno za finansijsku imovinu koja nije pojedinačno značajna.

Ako Banka ocijeni da ne postoji objektivni dokaz umanjena vrijednosti za individualno procijenjenu imovinu, bez obzira bila ona značajna ili ne, ona se uključuje u grupu finansijske imovine sa sličnim karakteristikama i zatim se vrši grupna procjena umanjena vrijednosti.

Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvrjeđenja plasmana uključuju sljedeće događaje:

- Značajne finansijske poteškoće dužnika;
- Kršenje ugovorenih uslova ugovora od strane dužnika, kao što su neizmirivanje obaveza po osnovu kamata i/ili glavnice;
- Kašnjenje u izmirivanju obaveza preko 90 dana za bilo koju materijalno značajnu obavezu od tog dužnika prema Banci. Prekoračenja roka dospijeca preko 90 dana smatra se prekoračenjem koje ukazuje na povećan nivo kreditnog rizika;
- Postojanje velike vjerovatnoće da će dužnik ući u proces stečaja, likvidacije ili restrukturiranja zbog finansijskih poteškoća;
- Restrukturiranje plasmana (pojedinačnih kredita) usled pogoršanja finansijskog stanja dužnika, produženje roka vraćanja glavnice, umanjene kamatne stope i/ili naknade;
- Blokada računa dužnika;
- Ekonomski, nacionalni, lokalni, tehnološki ili pravni uslovi koji mogu negativno da utiču na izmirivanje obaveza dužnika (značajno povećanje cijena ulaznih sirovina, smanjenje cijena nekretnina za hipoteke u toj oblasti, druge promene tržišnih uslova u kojima dužnik posluje, promjena regulative koja može negativno da utiče na poslovanje dužnika, tehnološka zastarelost proizvoda koju dužnik proizvodi i slično).

Jedan od ključnih faktora za adekvatno utvrđivanje nivoa obezvrjeđenja jeste određivanje nivoa značajnosti. Banka je prilikom analize portfolija po značajnosti koristila pristup baziran na nivou klijenta. Po ovom pristupu, posmatra se ukupna izloženost prema klijentu, koja se upoređuje sa nivom materijalnosti na dan obračunavanja ispravki.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****Rezervacije i ispravke vrijednosti (nastavak)**

Pojedinačno značajnim smatra se izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznad EUR 50 hiljada, kako za kredite odobrene pravnim, tako i za kredite odobrene fizičkim licima. Pojedinačno značajnim smatra se i postojanje docnje u izmirivanju obaveza prema banci po materijalno značajnim iznosima preko 90 dana, iznad utvrđenog praga materijalnosti od 200 EUR za privredna društva, odnosno 20 EUR za fizička lica.

Sredstva koja se pojedinačno procjenjuju za obezvrjeđenje i za koja se gubitak pri obezvrjeđenju priznaje ili nastavlja da se priznaje, ne uključuju se u grupno procjenjivanje obezvrjeđenja.

Ukoliko postoji objektivni dokaz da je nastao gubitak zbog umanjenja vrijednosti, iznos gubitka se utvrđuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti kredita i njegove nadoknadive vrijednosti, koja predstavlja sadašnju vrijednost procijenjenih budućih tokova gotovine, diskontovanih po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi za to finansijsko sredstvo.

Banka u ovom trenutku ne raspolaže sa informacijama o tranziciji klijenata u okviru određenih kategorija jer je relativno skoro počela sa radom i ne raspolaže sa dovoljnim serijama podataka potrebnim za utvrđivanje ovih vrijednosti. Zbog toga se iznos jednogodišnjeg PD-a procjenjuje na 5% i LGD 45%, što predstavlja standard propisan Basel II standardima. Banka će u budućem periodu razviti procedure o monitoringu prelaska potraživanja iz jedne u drugu klasifikacionu grupu i po isteku određenog vremenskog perioda formirati bazu podataka koja će omogućiti razvijanje matrica tranzicije.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) je definisano, ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke, banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke, nastaje, ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijeđeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijeđeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva“; U klasifikacionu grupu „A“ klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“, sa podgrupama „B1“ i „B2“; U klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
5. grupu E – „gubitak“; U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****Rezervacije i ispravke vrijednosti (nastavak)**

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Banka je dužna da razvije sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrđuje godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi).

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke i stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbačenu stavku od sopstvenih sredstava banke.

3.6. Nekretnine i oprema

Nekretnine i oprema su na dan 31. decembra 2017. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme je sljedeći:

	<u>Godina</u>
Građevinski objekti	40
Računari i prateća oprema	4
Namještaj	10
Oprema	5
Vozila	4

Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se iz razlike između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspjeha.

3.7. Nematerijalna sredstva*Licence*

Stečene licence iskazuju se po istorijskoj nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

Računarski softver

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti, bez nastalih troškova. Obaveze po kreditima se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, sve razlike između priliva sredstava, umanjenog za transakcione troškove i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita, primjenom metode efektivne kamatne stope.

Obaveze po kreditima se klasifikuju kao tekuće obaveze, osim ukoliko Banka nema bezuslovno pravo da odloži izmirenje obaveza za najmanje 12 mjeseci nakon dana bilansa stanja.

3.9. Obaveze prema zaposlenima

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale.

Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Penzionom fondu Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

3.10. Akcijski kapital

Uplaćeni akcionarski kapital Banke predstavlja iznos gotovine uplaćene od strane akcionara za sve obične akcije. Akcionarski kapital Banke čine obične akcije i evidentiraju se kao posebna pozicija u bilansu stanja.

Dividende od akcija evidentiraju se kao obaveza u periodu u kojem je donijeta odluka o njihovoj isplati. Dividende odobrene za godinu nakon datuma bilansa stanja se objelodanjuju u napomeni o događajima nakon datuma bilansa stanja.

3.11. Prebijanje finansijskih instrumenata

Finansijska sredstva i obaveze se prebijaju, a razlika između njihovih suma se priznaje u bilansu stanja, kada postoji zakonom omogućeno pravo da se izvrši prebijanje priznatih iznosa i postoji namjera da se poravnaju na neto bazi, ili da se istovremeno proda sredstvo i namiri obaveza.

3.12. Rezerve

Rezervisanja su obaveze sa neizvesnim rokom dospjeća ili iznosom, i priznaju se kada su ispunjeni sljedeći uslovi:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- Postoji vjerovatnoća da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava, koja stvaraju ekonomske koristi;
- Kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza, primjenom diskontne stope koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje bi trebalo ukinuti preko bilansa uspjeha.

Banka, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br.24/09), vrši rezervisanja za operativni rizik i potencijalne gubitke po sudskim sporovima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranjem i akreditive, te transakcije sa finansijskim instrumentima. Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu, ako i kada postanu plativi.

Rezervisanja za moguće gubitke po prezetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Odluci o minimalnim standardima upravljanja kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

3.14. Transakcije sa licima povezanim sa bankom

Povezana lica sa bankom su lica koja predstavljaju:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci;

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.15. Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će iznosi sredstava i obaveza, sadržani u finansijskim iskazima, imati u narednoj finansijskoj godini. Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Gubici zbog umanjenja vrijednosti bilansnih i vanbilansnih plasmana

Banka vrši pregled kreditnog portfolija najmanje jednom kvartalno, u cilju procjene umanjenja vrijednosti kreditnih potraživanja. Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju da će doći do smanjenja budućih novčanih tokova od kreditnog portfolija, koji se može identifikovati na pojedinačnim kreditima, a koji mogu uticati na bilans uspjeha.

Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa politikom objelodanjeni su u Napomeni 3.5).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.15. Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja (nastavak)

Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost predstavlja iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti, odnosno obaveza izmiriti, u nezavisnoj transakciji između obaviještenih i voljnih strana.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata, kojima se trguje na aktivnoj berzi se određuju na osnovu objavljene tržišne cijene na datum bilansiranja, tj cijene koja predstavlja najbolju potražnju za finansijskim sredstvima, odnosno najbolju ponudu za finansijske obaveze.

Amortizacija

Stopu amortizacije propisuje Banka svojom računovodstvenom politikom. Procjenjuje se korisni vijek trajanja sredstva, a stope se izvode iz procijenjenog korisnog vijeka trajanja po formuli: $\text{Godišnja stopa amortizacije} = 100 / \text{korisni vijek trajanja u godinama}$.

Preispitivanje korisnog vijeka trajanja vrši se na kraju svake finansijske godine, i ako se dobijena očekivanja bitno razlikuju od prvobitnih, vrši se korekcija obračuna troškova za tekući i budući period. Preispitivanjem se utvrđuje da li je ranije utvrđeni korisni vijek osnovnog sredstva korektan i da li je potrebno vršiti njegovu korekciju. Samim tim se vrši i korekcija stope amortizacije, što utiče na više ili niže obračunate troškove. Ako je knjigovodstvena vrijednost nekog osnovnog sredstva veća od njene procijenjene nadoknadive vrijednosti, sredstvo se otpisuje do iznosa nadoknadive vrijednosti. Umanjenje vrijednosti priznaje se u periodu u kojem je utvrđeno i iskazuje u okviru rashoda iz poslovanja. Nakon priznavanja gubitka od umanjnja vrijednosti osnovnog sredstva, trošak amortizacije se usklađuje u budućim razdobljima, tako da se ponovo procijenjen knjigovodstveni iznos imovine, umanjen za eventualni ostatak vrijednosti, sistemski raspoređuje tokom preostalog korisnog vijeka trajanja te imovine.

Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze.

Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima.

Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA

4.1. Uvod

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- operativni rizik;
- rizik kamatne stope
- rizik likvidnosti.

Akta strategije, politike, procedure za upravljanje rizicima su dizajnirana da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Akta za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

4.2. Okvir upravljanja rizicima

Odbor direktora je odgovoran za uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima.

Odbor Direktora je osnovao Odbor za reviziju, Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Kreditni odbor.

U odgovornosti Odbora direktora je da, preko usvajanja strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima, uspostavi adekvatan odnos prinosa i rizika koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke. Odbor direktora prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu zakonskih obaveza, ali i interesa akcionara.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Okvir upravljanja rizicima (nastavak)

Odbor za reviziju priprema prijedloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Odbora direktora o tim pitanjima. Odbor za reviziju analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje prijedloge za unaprijeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima. Odbor za reviziju najmanje jednom godišnje, kroz godišnji izvještaj o radu, podnosi Odboru direktora informacije i podatke o funkcionisanju sistema upravljanja rizicima, ukazuje na slabosti i daje prijedloge za unaprijeđenje i poboljšanje ovog sistema.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) razmatra mjesečne izvještaje o rizicima Sektora za upravljanje rizicima, na osnovu kojih sagledava aktuelni rizični profil Banke i postavlja ga u kontekst odnosa aktive i pasive neophodan za ostvarivanje strateških ciljeva Banke. ALCO komitet ima nadležnosti i zaduženja za upravljanje tržišnim, rizikom likvidnosti i drugim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, upravljanje kapitalom Banke, upravljanje cjenovnom politikom i propisivanje vrijednosti internih pokazatelja, kao i granice dozvoljenih odstupanja od pokazatelja na osnovu kojih se prati struktura bilansa stanja Banke.

4.3. Kreditni rizik

Kreditni odbor je zadužen za definisanje politike izloženosti Banke i za ocjenjivanje, ali i odbijanje svih kreditnih izloženosti koje nijesu u skladu sa tom politikom. Kreditni odbor donosi odluku o odobravanju plasmana do nivoa kada pojedinačni plasman predstavlja 10% sopstvenih sredstava Banke (velike izloženosti). Odluku o odobravanju velike izloženosti može donijeti isključivo Odbor direktora Banke.

Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima o čemu se mjesečno izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom i Odbor direktora.

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši najmanje jednom godišnje. Kreditnim rizikom se upravlja, kako na nivou pojedinog kreditnog plasmana, tako i na nivou cjelokupnog portfolija. Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje limit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

U cilju obezbjeđivanja neophodnih pretpostavki za adekvatno upravljanje kreditnim rizikom analiza izloženosti vrši se po dva osnova – na nivou pojedinačnog plasmana kada se utvrđuje bonitet i gornja granica zaduženja komitenta ili grupe povezanih komitenata i na nivou cjelokupnog portfolija po sljedećim osnovama:

- struktura portfolija po pojedinim kategorijama (kreditni privredi, državi, stanovništvu, vanbilansne izloženosti);
- struktura portfolija po bonitetnim grupama (kretanja između pojedinih bonitetnih kategorija, prelazne matrice, procenat pokriva rezervama, coverage ratio);
- struktura portfolija po urednosti izmirivanja obaveza;
- struktura portfolija po djelatnostima;
- koncentracija kod klijenata tzv. velikih izloženosti (klijenti ili grupe povezanih klijenata kod kojih je izloženost veća od 10% sopstvenog kapitala);
- koncentracija kredita po pojedinim geografskim regionima i dr.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

Rezerve za kreditne rizike izdvajaju se u skladu sa važećom regulativom Centralne banke Crne Gore. Iznos rezervi za potencijalne gubitke po stavkama aktive obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se utvrđenim procentom rezervi, s tim što Banka može prethodno knjigovodstvenu vrijednost stavke aktive za koju obračunava rezervu umanjiti za iznos prvoklasnih kolaterala definisanih Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17).

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguće izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. U cilju što efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom, banka izrađuje stresne scenarije kreditnog rizika, pri čemu se posmatra uticaj slabljenja kvaliteta kreditnog portfolija na likvidnost, profitabilnost i adekvatnost kapitala banke.

Banka je u dosadašnjoj praksi pri donošenju odluka o odobravanju plasmana vodila računa o poštovanju maksimalno dozvoljene izloženosti ka jednom licu ili grupi povezanih lica. Svi do sada odobreni plasmani su u skladu sa definisanim internim limitima, kao i limitima koji su definisani aktuelnom zakonskom regulativom.

Pored kredita, Banka je klijentima odobravalala i garancije i akreditive, koji predstavljaju vanbilansne izloženosti.

Ocjena kreditne sposobnosti je bila osnova za odobravanje svakog plasmana, definisanog maksimalnog iznosa zaduženja (limita). Banka je procjenjivala kreditnu sposobnost klijenta služeći se prvenstveno alatima kao što su kvantitativna (finansijska) i kvalitativna analiza i procjenom kvaliteta kolaterala, ne zanemarujući načela vrednovanja preuzetih rizika kroz klasifikaciju plasmana i potencijalnih obaveza Banke. Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja. Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala. Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima;
- mjenice (korporativne i lične);
- ovlaštenja za naplatu sa računa;
- administrativne zabrane;
- žiranti (za kredite odobrene fizičkim licima);
- polise osiguranja;
- bankarske garancije.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.1. Kreditni rizik (nastavak)**

Nakon izvršene procjene finansijskog stanja i kreditne sposobnosti dužnika, kao i nakon sagledavanja vrijednosti i pravne sigurnosti kreditne zaštite i drugih relevantnih faktora, Sektor upravljanja kreditima utvrđuje klasifikaciju dužnika kao mjeru očekivanog kreditnog rizika, verifikuje interni rejting, te daje svoj stav o opravdanosti preuzimanja identifikovanog rizika.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Preuzete obaveze su instrumenti koji obezbjeđuju sredstva klijentima onda kada su im potrebna. Garancije i akreditivi, koji predstavljaju neopozivu pisanu obavezu Banke da će u ime svog klijenta platiti trećoj strani dogovoreni iznos u slučaju da njen klijent ne ispuni svoju obavezu plaćanja, nose isti rizik kao krediti. Kod kreditnog rizika u pogledu preuzetih obaveza po odobrenim a neiskorišćenim kreditima, Banka je izložena potencijalnom gubitku u iznosu odobrenog a neiskorišćenog kredita. Međutim vjerovatni iznos gubitka po osnovu kreditnog rizika je manji od ukupnog neiskorišćenog kredita, zbog toga što je većina preuzetih obaveza po odobrenim kreditima uslovljena ispunjavanjem određenih standarda od strane klijenata. Banka vrši nadzor ročnosti kreditnih obligacija s obzirom na to da duži period važenja istovremeno nosi i veći kreditni rizik.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Sredstva		
Kredit i potraživanja od banaka	2.368	1.149
Kredit i potraživanja od klijenata	44.194	32.600
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	2.235
Ostala finansijska potraživanja	11	16
	48.823	36.000
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	1.241	50
Činidbene garancije privrednim društvima	45	984
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	-	800
Neopozive obaveze za davanje kredita	2.034	1.854
	3.320	3.688
Ukupna izloženost kreditnom riziku	52.143	39.688

Izloženost kreditnom riziku kontroliše se pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procijenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost, uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
4.3 Kreditni rizik (nastavak)

Kreditni i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

Opis	Nedospjeli grupno neobzvri jedeni	Dospjeli i ali grupno neobzvri rijedeni	Pojedinačno procjenjeni	Ukupno (bruto)	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	U hiljadama EUR 31. decembar.2017	
							Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Kreditni i potraživanja od klijenata								
Kreditni Državi	25.268	-	-	25.268	-	-	-	25.268
Jedinice lokalne samouprave - dugoročni	945	-	-	945	-	-	-	945
Kreditni fizičkim licima	631	-	-	631	-	-	-	631
Keš krediti	247	-	-	247	-	-	-	247
Stambeni krediti	380	-	-	380	-	-	-	380
Minusi po tekućem računu	4	-	-	4	-	-	-	4
Kreditni pravnim licima	17.134	37	-	17.171	-	22	22	17.149
Za trajni obrtni kapital	8.266	9	-	8.275	-	5	5	8.270
Overdraft	375	-	-	375	-	3	3	372
Revolving	3.724	-	-	3.724	-	14	14	3.710
Investicioni kredit	1.933	20	-	1.953	-	-	-	1.953
Namjenski kredit	2.836	8	-	2.844	-	-	-	2.844
Kreditni i potraživanja od klijenata (bruto)	43.978	37	-	44.015	-	22	22	43.993
Kamatna potraživanja	-	-	-	11	-	-	-	11
Vremenska razgraničenja	-	-	-	190	-	-	-	190
Ukupno kreditni i potraživanja od klijenata	43.978	37	-	44.216	-	22	22	44.194
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	-	2.368	-	-	-	2.368
	43.978	37	-	46.584	-	22	22	46.562

Opis	Nedospjeli grupno neobzvri jedeni	Dospjeli i ali grupno neobzvri rijedeni	Pojedinačno procjenjeni	Ukupno (bruto)	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	U hiljadama EUR 31. decembar.2016	
							Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Kreditni i potraživanja od klijenata								
Kreditni Državi	11.890	-	-	11.890	-	-	-	11.890
Jedinice lokalne samouprave - dugoročni	1.140	-	-	1.140	-	7	7	1.133
Kreditni fizičkim licima	333	-	-	333	-	-	-	333
Keš krediti	163	-	-	163	-	-	-	163
Stambeni krediti	170	-	-	170	-	-	-	170
Minusi po tekućem računu	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni pravnim licima	19.111	27	-	19.138	-	13	13	19.125
Za trajni obrtni kapital	7.152	-	-	7.152	-	-	-	7.152
Overdraft	17	-	-	17	-	-	-	17
Revolving	7.461	-	-	7.461	-	13	13	7.448
Investicioni kredit	2.038	19	-	2.057	-	-	-	2.057
Namjenski kredit	2.443	8	-	2.451	-	-	-	2.451
Kreditni i potraživanja od klijenata (bruto) ukupno	32.474	27	-	32.501	-	20	20	32.481
Kamatna potraživanja	-	-	-	31	-	-	-	31
Vremenska razgraničenja	-	-	-	88	-	-	-	88
Ukupno kreditni i potraživanja od klijenata	32.474	27	-	32.620	-	20	20	32.600
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	-	1.149	-	-	-	1.149
	32.474	27	-	33.769	-	20	20	33.749

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3 Kreditni rizik (nastavak)

a) Dospjeli, grupno neobezvrijeđeni krediti i plasmani

31. decembar 2017. godine	do 30 dana	Ukupno
Za trajni obrtni kapital	9	9
Investicioni kredit	20	20
Namjenski kredit	8	8
Ukupno	37	37

31. decembar 2016. godine	do 30 dana	Od 31 do 60 dana	Ukupno
Investicioni kredit	19	-	19
Namjenski kredit	-	8	8
Ukupno	19	8	27

b) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja do visine plasmana obezbijeđenih tim sredstvima

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
hipoteke	1.913	1.332
zaloga/ostalo	702	358
zaloga depozit	7	-
bankarska garancija	13.948	15.920
ugovor o cesiji	255	60
Ukupno	16.825	17.670

Banka je definisala kako kolateralne faktore, tako i vrijeme realizacije u skladu sa procijenjenim kvalitetom pojedine vrste kolaterala. U instrumente obezbjeđenja sa kratkim vremenom realizacije ubrajaju se po pravilu: mjenice, novčani depoziti, jemstvo pravnih ili fizičkih lica, naplata putem cesije, korporativna garancija, garancija čiji je nalogodavac država ili druga banka, polisa životnog osiguranja vinkulirana u korist Banke.

c) Restrukturirani krediti i plasmani

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- produžila rok otplate za glavnice ili kamatu;
- smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit;
- smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- izvršila preuzimanje duga;
- kapitalizaciju kamate;
- zamjenu postojećeg novim kreditom;
- napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

Banka na kraju 2017. godine nije imala restrukturirane kredite.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3 Kreditni rizik (nastavak)

d) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Crna Gora	Evropska Unija	Turska	Ostalo	U hiljadama EUR Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	5	749	1.614	-	2.368
Kredit i potraživanja od klijenata	31.967	-	10.489	1.738	44.194
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	1.156	-	1.094	-	2.250
31. decembar 2017. godine	33.128	749	13.197	1.738	48.812
31. decembar 2016. godine	20.616	1.070	12.553	1.745	35.984

Banka u cilju identifikovanja, mjerenja, procjene i praćenja izloženosti riziku zemlje koristi Politiku upravljanja rizikom zemlje kao i odluku o Metodologiji za mjerenje rizika zemlje u Bankama izdatu od strane Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku mjeri se i vrednuje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika banke. Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana, određenog aktom, koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika, vodeći računa o političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Pri dodjeljivanju rejtinga konkretnoj zemlji, rejting agencije polaze od većeg broja pokazatelja, pri čemu se kao ključni uzimaju sljedeći: dohodak po glavi stanovnika, rast bruto društvenog proizvoda, inflacija, spoljni dug, nivo ekonomskog razvoja i ranija urednost servisiranja dugova.

Na osnovu preporuke Centralne banke, Banka pri klasifikaciji aktive i izdvajanju rezervi po osnovu rizika zemlje, za sve konkretne izloženosti koristiti dugoročni rejting zemlje dužnika, utvrđen od strane međunarodno priznatih rejting agencija (Standard & Poors, Moody's, Fitch).

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- nerizične zemlje;
- zemlje niskog rizika;
- zemlje srednjeg rizika;
- zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje i za limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama zemalja ili regionima.

Potreban kapital za rizik zemlje izračunava se primjenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 150%. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je izdvojila iznos kapitala za pokriće izloženosti riziku zemlje, obzirom na to da je određenim pravnim i fizičkim licima iz Republike Turske odobrila kredite, kao i to da u svom portfoliju ima hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija ove zemlje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine
4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
4.3 Kreditni rizik (nastavak)
e) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kreditni i potraživanja od klijenata	Kreditni i potraživanja od banaka	Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	Ukupno
Prerađivačka industrija	2.040	-	-	2.040
Građevinarstvo	1.341	-	-	1.341
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	947	-	-	947
Informisanje i komunikacije	500	-	-	500
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	5	2.250	2.255
Stručne naučne i tehničke djelatnosti	146	-	-	146
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	26.212	-	-	26.212
Ostale uslužne djelatnosti	4	-	-	4
Fizička lica - rezidenti	598	-	-	598
Nerezidenti	12.227	2.363	-	14.590
UKUPNO	44.015	2.368	2.250	48.633
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	11	-	-	11
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	168	-	-	168
31. decembar 2017. godine	44.194	2.368	2.250	48.812
31. decembar 2016. godine	32.600	1.149	2.235	35.984

Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

	31. decembar 2017. U hiljadama EUR			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Ukupno	
Do 1 godine	2.024	906	2.930	
Od 1 do 5 godina	10	380	390	
	<u>2.034</u>	<u>1.286</u>	<u>3.320</u>	
	31. decembar 2016. U hiljadama EUR			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	1.854	984	800	3.638
Od 1 do 5 godina	-	50	-	50
	<u>1.854</u>	<u>1.034</u>	<u>800</u>	<u>3.688</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.4 TRŽIŠNI RIZIK

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.4.1 Devizni rizik

Rizik od promjene kurseva stranih valuta jeste rizik od promjene vrijednosti sredstava i obaveza, usled promjene kursa strane valute. Banka devizni rizik mjeri i ograničava dnevno i to na agregatnoj osnovi i individualno po valutama.

Neto otvorena devizna pozicija banke na kraju dana, za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 15% osnovnog kapitala Banke. Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 20% osnovnog kapitala Banke.

Neto otvorene pozicije na kraju dana za ostale valute ne mogu iznositi više od:

- 5% osnovnog kapitala banke, pojedinačno po valuti;
- 10% osnovnog kapitala, ukupno za sve ostale valute Banke.

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR				
	USD	Ostale valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	12	-	12	2.943	2.955
Kredit i potraživanja od banaka	38	1	39	2.329	2.368
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-	44.194	44.194
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	2.250	2.250
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	11	11
Ukupna sredstva	50	1	51	51.727	51.778
OBAVEZE					
Depoziti klijenata	109	-	109	25.194	25.303
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	20.089	20.089
Ukupno obaveze	109	-	109	45.283	45.392
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2017. godine	(59)	1	(58)	6.444	6.386
- 31. decembar 2016. godine	(23)	-	(23)	6.947	6.924

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.4 TRŽIŠNI RIZIK (nastavak)

4.4.1 Devizni rizik (nastavak)

Banka je u maloj mjeri izložena deviznom riziku, obzirom na činjenicu da je na dan 31. decembra 2017. godine imala devizna sredstva u USD u iznosu od 50 hiljada i obaveze u istoj valuti od 109 hiljada, što je rezultiralo neto kratkom pozicijom u iznosu od 59 hiljade. Na osnovu navedenog Banka nije bila u obavezi da izdvaja kapital po osnovu pokrića izloženosti deviznom riziku, obzirom da je neto devizna pozicija manja od 2% sopstvenih sredstava (na dan 31. decembra 2017. godine iznosi 1% sopstvenih sredstava). Sve ostale pozicije finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine bile su u valuti EUR (31. decembra 2016. godine USD 58 hiljada).

4.4.2 Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik od gubitaka usled nedostatka ili neadekvatnosti internih procesa, ljudi i sistema ili zbog eksternih događaja. Takođe, operativni rizik može biti posljedica angažovanja lica izvan Banke, protivpravnih radnji, slabosti i propusta u izvršavanju poslova i slično.

U cilju adekvatnog upravljanja operativnim rizikom Banka je razvila Politiku identifikovanja, mjerenja i kontrolisanja ove vrste rizika. Politikom su propisani osnovni principi upravljanja operativnim rizikom u cilju postizanja optimalno prihvatljivog nivoa rizika.

Pojava koja predstavlja izvor operativnog rizika se može klasifikovati u jednu od 7 kategorija događaja:

- interne prevare;
- eksterne prevare;
- propusti u odnosima sa zaposlenima i u sistemu bezbjednosti na radu;
- problemi u odnosima sa klijentima, u plasmanima proizvoda i u poslovnoj praksi banke;
- štete na fizičkoj imovini banke;
- prekidi u poslovanju i greške u sistemima banke;
- izvršenje transakcija, isporuka i upravljanje procesima u banci.

Operativni rizik povezan sa kreditnim rizikom odnosi se na događaj koji proizilazi iz kreditnog rizika, a obuhvata neki od elementa operativnog rizika (npr. greška prilikom izvršenja nekog procesa, interna/eksterna prevara, komercijalni spor).

Kvalifikovanje operativnog rizika povezanog sa kreditnim rizikom zahtijeva da se ispune 2 uslova:

- Neizmireni kredit i kašnjenje nosioca kredita - kreditni rizik
- Slučaj operativnog rizika, interni nedostatak (greška prilikom izvršenja, interna/eksterna prevara) ili eksterni događaj (eksterna prevara, komercijalni spor) koji djelimično ili potpuno doprinosi kreditnom gubitku.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Banka je na dan 31 decembra 2017. godine izdvojila rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu operativnog rizika u iznosu od EUR 6 hiljada (napomena 21).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.4 Tržišni rizik (nastavak)

4.4.3 Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama usled promjenljivih kamatnih stopa na tržištu.

Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama usled promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove.

Pod upravljanjem kamatnim rizikom se smatra upravljanje rizikom neusklađenosti perioda ažuriranja kamatnih stopa (engl. repricing risk), izvora sredstava i plasmana. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Osjetljivost aktive, pasive i vanbilansnih pozicija na promjenu kamatne stope utiče na dvije kategorije - visinu neto kamatnih prihoda i tržišnu vrijednost pojedinih finansijskih instrumenata (kamatno osjetljivih izvora i plasmana), što posljedično utiče na tržišnu vrijednost kapitala Banke.

Uzroci nastanka kamatnog rizika su:

- nezadovoljavajući kamatni raspon („spread“)
- neusklađenost kamatno osjetljive aktive i pasive banke („gap“)
- promjene u sklonostima klijenata.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine:

	U hiljadama EUR		
	<u>Kamatonosno</u>	<u>Nekamatonosno</u>	<u>Ukupno</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	581	2.374	2.955
Kredit i potraživanja od banaka	749	1.619	2.368
Kredit i potraživanja od klijenata	44.194	-	44.194
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	-	2.250
Ostala finansijska potraživanja	11	-	11
Ukupna sredstva	<u>47.785</u>	<u>3.993</u>	<u>51.778</u>
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	25.247	56	25.303
Pozajmljena sredstva od banaka	20.089	-	20.089
Ostale finansijske obaveze	201	-	201
Ukupno obaveze	<u>45.537</u>	<u>56</u>	<u>45.593</u>
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine	<u>1.499</u>	<u>4.685</u>	<u>6.173</u>
- 31. decembar 2016. godine	<u>2.855</u>	<u>3.984</u>	<u>6.838</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5 Rizik likvidnosti

Upravljanje likvidnošću je jedan od ključnih zadataka Banke. Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva iz drugih izvora po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.5.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da banka neće moći da obezbijedi dovoljan obim (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospjeća.

Rizik likvidnosti se identifikuje na osnovu dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih, projekcija likvidnosti tj. na osnovu gap-ova koji su nastali usled neusklađenosti sredstava i izvora sredstava.

Adekvatno upravljanje rizikom likvidnosti predstavlja osnovni uslov za sigurno i efikasno poslovanje banke. Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti zavisi od bilansne strukture Banke, odnosno usklađenosti priliva i odliva sredstava. Potrebna likvidnost ostvaruje se racionalnim upravljanjem sredstvima i obavezama u cilju održavanja odgovarajućeg srazmjera između likvidne aktive i nestabilne pasive.

Banka je u cilju stvaranja sekundarnih rezervi likvidnosti vršila ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti u iznosu od EUR 2.250 hiljada. Na dan 31. decembra 2017. godine najveći dio portfolija dužničkih hartija od vrijednosti odnosi se na hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Crne Gore u iznosu od EUR 1.148 hiljada, koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju. Takođe, Banka u svom portfelju ima i EUR 1.102 hiljada hartija od vrijednosti izdatih od strane Ministarstva finansija Republike Turske, koje su takođe klasifikovane kao hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju.

Na osnovu praćenja i mjerenja osnovnih indikatora likvidnosti (dnevni i dekadni koeficijenti likvidnosti), utvrđeni koeficijenti pokazuju da Banka u toku 2017. godine nije imala problema sa likvidnošću i da su koeficijenti likvidnosti bili iznad limita vrijednosti propisanih od strane Centralne banke. Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra 2017. godine iznosio je 5,44 (31. decembra 2016. godine: 3,97), dok je minimalna vrijednost ovog koeficijenta definisana odlukom Centralne banke iznosila 0,9.

Likvidnost Banke je snažno podržana od strane matične banke, koja obezbjeđuje pozajmice ili prekoćne depozite u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima. Takođe, Banka je definisala i usvojila Plan za upravljanje likvidnošću u slučajevima ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti, kojim su jasno definisane dužnosti, zadaci i nosioci zadataka koji se trebaju izvršiti u slučaju ugrožene likvidnosti Banke.

Tabela u nastavku predstavlja analizu rokova dospjeća sredstava i obaveza Banke na osnovu ugovorenih uslova plaćanja. Ugovoreni rokovi dospjeća sredstava i obaveza određeni su na osnovu preostalog perioda na dan bilansa stanja u odnosu na ugovoreni rok dospjeća.

Obzirom na činjenicu da je Banka počela sa radom u drugoj polovini 2015. godine, još uvijek nije razvijena metodologija za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju. Za ovo je potrebna serija podataka od minimum nekoliko godina, tako da Banka u ovom trenutku sve depozite po viđenju razvrstava u kolonu od 1 do 7 dana. Oročeni depoziti su razvrstani po skalama dospjeća u odnosu na ugovorene rokove dospjeća.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
4.5 Rizik likvidnosti (nastavak)
4.5.1 Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

	U hiljadama EUR								
	Od 1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	180-365 dana	1-5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2017. godine									
SREDSTVA									
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.955	-	-	-	-	-	-	-	2.955
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	1.793	-	-	-	-	-	-	-	1.793
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	1.162	-	-	-	-	-	-	-	1.162
Sredstva kod banaka	2.368	-	-	-	-	-	-	-	2.368
Kreditni i potraživanja od klijenata	165	18	48	3.334	16.350	3.929	19.189	1.161	44.194
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	-	-	-	-	-	-	-	2.250
Ostala potraživanja	8	1	-	-	-	2	-	-	11
Ukupno sredstva	7.746	19	48	3.334	16.350	3.931	19.189	1.161	51.778
OBAVEZE									
Ukupni depoziti, sredstva na esc.računu i obaveze za kamate i vrem.razgraničenja	2.053	-	400	161	561	20.022	2.106	-	25.303
Depoziti po viđenju	2.019	-	-	-	-	-	-	-	2.019
Oročeni depoziti	-	-	400	161	561	20.022	2.106	-	23.250
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	34	-	-	-	-	-	-	-	34
Ukupne pozajmice	5.000	1.000	4.001	2.036	5.026	3.025	-	-	20.088
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	5.000	1.000	4.000	2.000	5.000	3.000	-	-	20.000
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	1	36	26	25	-	-	88
Ostale dospjele obaveze	200	1	-	-	-	27	-	-	228
Ukupne obaveze	7.253	1.001	4.401	2.197	5.587	23.074	2.106	-	45.619
Ročna neusklađenost 31.12.2017									
Gap dospjeća	493	(982)	(4.353)	1.137	10.763	(19.143)	17.083	1.161	6.159
Kumulativni Gap	493	(489)	(4.842)	(3.705)	7.058	(12.085)	4.998	6.159	(2.413)
% od ukupnog izvora sredstava	1,1%	(1,1%)	(10,6%)	(8,1%)	15,5%	(26,5%)	11,0%	13,5%	-
Ročna neusklađenost 31.12.2016									
Gap dospjeća	4.322	(4.574)	(10.980)	985	8.856	(3.989)	10.890	1.195	6.705
Kumulativni Gap	4.322	(252)	(11.232)	(10.247)	(1.391)	(5.380)	5.510	6.705	(11.965)
% od ukupnog izvora sredstava	13,4%	(0,8%)	(34,7%)	(31,7%)	(4,3%)	(16,6%)	17,0%	20,7%	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.5 Rizik likvidnosti (nastavak)****4.5.1 Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)**

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza od 8 do 90 dana i od 6 mjeseci do godinu dana. Banka tokom 2017. godine nije imala probleme sa održavanjem likvidnosti. Racio dnevne likvidnosti na dan 31. decembra 2017. godine bio je 5,44% (31. decembra 2016. godine: 3,97%), dok je racio dekadne likvidnosti na dan 31. decembar 2017 godine bio 3,39% (31. decembar 2016. godine: 4,21%). Banka kao članica Ziraat Grupe ima pristup interbank (intergroup) money market tržištu, gde u veoma kratkom vremenskom roku može da obezbijedi likvidna novčana sredstva u vidu pozajmica od matične banke ili od neke druge banke članice Ziraat Grupe. Ova činjenica značajno utiče na likvidnu poziciju Banke i na umanjeno izloženosti riziku likvidnosti.

4.6 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama EUR Fer vrijednost	
	2017.	2016.	2017.	2016.
Finansijska sredstva				
Kredit i potraživanja od banaka	2.368	1.149	2.368	1.149
Kredit i potraživanja od klijenata	44.194	32.600	44.194	32.600
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	2.235	2.250	2.235
Ostala finansijska potraživanja	11	16	11	16
Finansijske obaveze				
Depoziti klijenata	25.303	10.683	25.303	10.683
Pozajmljena sredstva od banaka	20.089	21.533	20.089	21.533
Ostale obaveze	201	86	201	86

Pravična vrijednost finansijskih instrumenata je iznos za koji sredstva mogu biti prodana, ili obaveze izmirene, između obaviještenih voljnih učesnika u toku trajanja nezavisne transakcije. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene pravične vrijednosti finansijskih instrumenata za koje se može utvrditi ovakva vrijednost primjenjeni su sljedeći metodi i pretpostavke:

a) Krediti i plasmani bankama

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate. Pravična vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonocnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

b) Krediti i potraživanja od klijenata

U cilju utvrđivanja pravične vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****b) Krediti i potraživanja od klijenata (nastavak)**

Rukovodstvo Banke smatra da kamatne stope Banke ne odstupaju značajno od preovlađujućih tržišnih kamatnih stopa u bankarskom sektoru Crne Gore, te shodno tome pravična vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

c) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Pravična vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama.

d) Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospjeća kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena pravična vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospjeća preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospjećem. Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata. Za pravičnu vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

4.6.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su inputi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi inputi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; inputi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste inputa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti. Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2017. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.6 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

4.6.1 Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti (nastavak)

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	-	-	2.250
Ukupna sredstva	2.250	-	-	2.250
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.235	-	-	2.235
Ukupna sredstva	2.235	-	-	2.235

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2017. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	2.955	-	2.955	2.955
Kredit i potraživanja od banaka	-	2.368	-	2.368	2.368
Kredit i potraživanja od klijenata	-	44.194	-	44.194	44.194
Ostala finansijska potraživanja	-	11	-	11	11
Ukupna sredstva	-	49.528	-	49.528	49.528
Depoziti klijenata	-	25.303	-	25.303	25.303
Pozajmljena sredstva od banaka	-	20.089	-	20.089	20.089
Ukupne obaveze	-	45.382	-	45.382	45.382
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovo- dstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	3.140	-	3.140	3.140
Kredit i potraživanja od banaka	-	1.149	-	1.149	1.149
Kredit i potraživanja od klijenata	-	32.600	-	32.600	32.600
Ostala finansijska potraživanja	-	16	-	16	16
Ukupna sredstva	-	36.905	-	36.905	36.905
Depoziti klijenata	-	10.683	-	10.683	10.683
Pozajmljena sredstva od banaka	-	21.533	-	21.533	21.533
Ukupne obaveze	-	32.216	-	32.216	32.216

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****4.6.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti**

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

4.7 Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora.
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopuskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjениh za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve, direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku, drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u finansijskim iskazima iznosi 27,82%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.8 Analize osjetljivosti

4.8.1 Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	U hiljadama EUR Promjena kursa			
	Ukupno	Iznos u stranoj valuti	10%	(10%)
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.955	12	1	(1)
Kredit i potraživanja od banaka	2.368	39	4	(4)
Ukupno sredstva	5.323	51	5	(5)
OBAVEZE				
Depoziti klijenata	25.303	109	11	(11)
Ostale obaveze	201	-	-	-
Ukupno obaveze	25.504	109	11	(11)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2017. godine			6	(6)
- 31. decembar 2016. godine			1	(1)

Na dan 31. decembra 2017. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10% dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od EUR 6 hiljada (31. decembar 2016. godine: dobit bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od EUR 1 hiljadu). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.8.2 Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR i stranoj valuti u rasponu od +0.4 b.p. do -0.4 b.p.

	U hiljadama EUR Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa	
	+0.4 b.p. EUR/FX KS	-0.4 b.p. EUR/FX KS
SREDSTVA		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.955	
Kredit i potraživanja od banaka	2.368	9
Kredit i potraživanja od klijenata	44.194	177
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	9
Ostala finansijska potraživanja	11	-
	51.778	195
OBAVEZE		
Depoziti klijenata	25.303	101
Pozajmljena sredstva od banaka	20.089	80
	45.392	181
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:		
- 31. decembar 2017. godine	14	(14)
- 31. decembar 2016. godine	31	(31)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.8 Analize osjetljivosti (nastavak)

4.8.2 Analize osjetljivosti - rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR i stranoj valuti za 0.4 b.p., dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 14 hiljada (31. decembar 2016. godine: za EUR 31 hiljadu).

Uzrok male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

5. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

	U hiljadama EUR Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti kod:		
- inostranih banaka	-	6
	-	6
Kredit:		
- državnim organizacijama	840	149
- preduzećima	782	634
- fizičkim licima	29	7
- ostalo	44	25
	1.695	815
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	96	95
	1.791	916

b) Rashodi kamata i slični rashodi

	U hiljadama EUR Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Depoziti:		
- finansijskih institucija	55	-
- preduzeća	51	53
- fizičkih lica	6	1
- ostalo	53	4
	165	58
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama:		
- finansijskih institucija	510	157
	510	157
	675	215

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Troškovi obezvrjeđenja

	U hiljadama EUR Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Kreditne gubitke	3	18
	3	18

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama EUR Godina koja se završava 31. decembra	
	2017.	2016.
Rezervisanja po vanbilansnim stavkama	(1)	5
Rezervisanja za ostale obaveze	6	-
	5	5

c) Promjene na računima ispravke vrijednosti i rezervisanja

	Kreditni (Napomena 14)	Vanbilansna evidencija (Napomena 21)	Ostale rezerve (Napomena 21)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	20	5	-	25
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine-NETO	3	(1)	6	7
Ostalo	(1)	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	22	4	6	32

	Kreditni (Napomena 14.)	Vanbilansna evidencija (Napomena 21)	Ostale rezerve (Napomena 21)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2016. godine	2	-	-	2
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine-NETO	18	5	-	23
Stanje na dan 31. decembra 2016. godine	20	5	-	25

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31.decembra	
	2017.	2016.
Naknade po osnovu poslova sa kreditima	35	18
Naknade po vanbilansnim poslovima	30	5
Naknade za usluge platnog prometa	75	62
Naknade po poslovima sa karticama i e-banking	2	-
Ostale naknade i provizije	6	4
	148	89

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31.decembra	
	2017.	2016.
Naknade Centralnoj banci Crne Gore	25	20
Naknade za usluge platnog prometa	2	2
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	56	24
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	5	-
Ostale naknade i provizije	14	-
	102	46

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31.decembra	
	2017.	2016.
Neto zarade	490	480
Porezi i doprinosi na zarade	348	353
Naknade članovima Odbora direktora	93	91
Porezi i doprinosi na naknade članovima Odbora direktora	12	12
Troškovi službenih putovanja	17	19
Obuka zaposlenih	3	1
	963	956

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Troškovi zakupa	132	132
Troškovi obezbjeđenja	37	37
Troškovi održavanja imovine	174	172
Troškovi osiguranja	5	5
Troškovi čišćenja	14	14
Troškovi revizije	121	103
Troškovi sponzorstva i donatorstva	4	2
Troškovi reklame	22	9
Troškovi električne energije i goriva	18	21
Troškovi reprezentacije	24	24
Usluge telekomunikacija i poštarine	54	51
Kancelarijski materijal	4	4
Stručne usluge	41	4
Komunalne usluge	3	2
Ostali troškovi	19	21
	<u>672</u>	<u>601</u>

10. OSTALI RASHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Porez i ostale takse lokalnih samouprava	33	28
	<u>33</u>	<u>28</u>

11. POREZ NA PRIHOD

a) Komponente poreza na dobit

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Obračunati odloženi poreski prihod	9	1
Rashod tekućeg poreza	-	(3)
	<u>9</u>	<u>(2)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****11. POREZ NA PRIHOD (nastavak)****b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope**

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	2017.	2016.
Gubitak prije oporezivanja	(874)	(1.175)
Porez na dobit po zakonskoj stopi 9%	(78)	(106)
Porez po stopi od 9% na kapitalne gubitke	-	2
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju za poreske svrhe	2	1
Razlika sadašnje vrijednosti po kojoj se osnovna i nematerijalna sredstva priznaju u finansijskim iskazima i prema poreskim propisima	9	3
Poreski efekti poreskih gubitaka tekuće godine koji se prenose u naredne izvještajne periode	76	98
Porez na dobit iskazan u bilansu uspjeha	9	(2)

c) Odložene poreske obaveze

Odložena poreska sredstva i obaveze u bilansu stanja odnose se na sljedeće:

	U hiljadama EUR					
	Godina koja se završava			Godina koja se završava		
	31. decembra 2017			31. decembra 2016		
	Sredstva	Obaveza	Neto iznos	Sredstva	Obaveza	Neto iznos
Amortizacija osnovnih sredstava	9	(21)	(12)	1	(22)	(21)
Promjena fer vrijednosti na hartijama raspoloživim za prodaju	8	(23)	(15)	11	(24)	(13)
Odložena poreska sredstva / (obaveze)	17	(44)	(27)	12	(46)	(34)

d) Neiskorišćeni poslovni poreski gubici koji se mogu prenositi u narednom periodu:

Godina nastanka	Godina isteka	U hiljadama EUR
2015	2020	1.268
2016	2021	1.165
2017	2022	751
		3.184

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG“ br. 55/16) gubici nastali iz poslovnih odnosa, izuzev onih iz kojih proizilaze kapitalni dobiti i gubici mogu se prenositi na račun dobiti iz budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina. Banka na dan 31. decembra nije priznala odložena poreska sredstva nastala usled gubitaka iz prethodnih perioda zbog neizvjesnosti koja je postojala u trenutku nastanka gubitaka tj. da će biti dostupna buduća oporeziva dobit iz koje se mogu koristiti odložena poreska sredstva.

e) Neiskorišćeni kapitalni poreski gubici koji se mogu prenositi u narednom periodu:

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka nije imala kapitalnih poreskih gubitaka koji su nastali u prethodnim godinama, pa samim tim nema osnov za prenos kapitalnih gubitaka na račun kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

12. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni u EUR	452	505
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	12	9
Gotovina u bankomatima	19	-
Žiro račun	1.311	1.406
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	1.161	1.220
	2.955	3.140

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 35/11, 22/12, 61/12, 57/13, 52/14, 07/15, 33/16 i 15/17). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 7,5 % - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5 % - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5 % - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, Banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog dana u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

13. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Korespodentni računi kod inostranih banaka	2.363	1.149
Settlement račun - Master Card	5	-
	2.368	1.149

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Kredit:		
Privredna društva u privatnom vlasništvu	17.171	19.138
Vlada Crne Gore	25.268	11.890
Fizička lica	631	333
Jedinice lokalne samouprave	945	1.140
Od toga:		
Kratkoročni krediti:	16.589	19.494
Privredna društva u privatnom vlasništvu	6.599	9.456
Vlada Crne Gore	9.970	10.000
Fizička lica	20	38
Dugoročni krediti:	27.426	13.007
Privredna društva u privatnom vlasništvu	10.571	9.682
Vlada Crne Gore	15.298	1.890
Fizička lica	612	295
Jedinice lokalne samouprave	945	1.140
Ukupno	44.015	32.501
Kamatna potraživanja:		
Kredit	11	31
Vremenska razgraničenja	190	88
kamata po kreditima	249	130
naknade po kreditima	(59)	(42)
UKUPNO BRUTO KREDITI I POTRAŽIVANJA	44.216	32.620
<i>Minus: Ispravka vrijednosti kredita</i>	(22)	(20)
UKUPNO KREDITI I POTRAŽIVANJA	44.194	32.600

Pregled kredita po djelatnostima (bruto) prikazan je u narednoj tabeli:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Prerađivačka industrija	2.040	3.436
Izgradnja stambenih i nestambenih jedinica	1.341	1.642
Trgovina na veliko i trgovina na malo	947	1.111
Informisanje i komunikacije	500	-
Inženjerske djelatnosti i tehničko savjetovanje	146	-
Državna uprava	26.212	13.030
Ostale uslužne djelatnosti	4	-
Fizička lica – rezidenti	598	273
Nerezidenti	12.227	13.009
	44.015	32.501

Kreditni pravni licima su odobravani po sljedećim kamatnim stopama:

- Kratkoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 3,50% - 6,20%
- Dugoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 3,90% - 7,25%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite pravnim licima u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Za trajni obrtni kapital	3,50% - 6,20%
Overdraft	3,50% - 6,20%
Revolving	3,50% - 5,50%
Investicioni kredit	3,90% - 7,25%
Namjenski kredit	3,90% - 7,25%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Keš krediti	6,50% - 7,75%
Stambeni krediti	3,99% - 5,00%
Minusi po tekućem računu	9,00%

15. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	2.250	2.235
	2.250	2.235

Banka na dan 31. decembra 2017. godine u svom portfoliju ima državne obveznice Republike Turske ISIN XS1057340009 u vrijednosti od EUR 1.102 hiljada (31. decembar 2016. godine iznosile su EUR 1.107 hiljada), trgovane 5. oktobra 2015. godine sa datumom dospijanja 11. aprila 2023. godine.

Državne obveznice Crne Gore ISIN XS1377508996 u vrijednosti od EUR 1.148 hiljada (31. decembar 2016. godine iznosile su EUR 1.128 hiljada), trgovane 29. marta 2016. godine sa datumom dospijanja 10. marta 2021. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

16. NEKRETNINE I OPREMA

	U hiljadama EUR	
	Oprema	Ukupno
Nabavna vrijednost		
Stanje, 1. januar 2016. godine	562	562
Nove nabavke tokom godine	10	10
Stanje, 31. decembar 2016. godine	<u>572</u>	<u>572</u>
Nove nabavke tokom godine	32	32
Stanje, 31. decembar 2017. godine	<u>604</u>	<u>604</u>
Ispravka vrijednosti		
Stanje, 1. januar 2016. godine	48	48
Amortizacija	126	126
Stanje, 31. decembar 2016. godine	<u>174</u>	<u>174</u>
Amortizacija	130	130
Stanje, 31. decembar 2017. godine	<u>304</u>	<u>304</u>
Neotpisana vrijednost na dan:		
- 31. decembra 2017. godine	<u>300</u>	<u>300</u>
- 31. decembra 2016. godine	<u>398</u>	<u>398</u>

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

17. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2017. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	Softveri i licence	
Nabavna vrijednost		
Stanje, 1. januar 2016. godine		739
Povećanja		245
Stanje, 31. decembar 2016. godine		<u>984</u>
Povećanja		148
Stanje, 31. decembar 2017. godine		<u>1.132</u>
Ispravka vrijednosti		
Stanje, 1. januar 2016. godine		69
Amortizacija		213
Stanje, 31. decembar 2016. godine		<u>282</u>
Amortizacija		250
Stanje, 31. decembar 2017. godine		<u>532</u>
Neotpisana vrijednost na dan:		
- 31. decembra 2017. godine		<u>600</u>
- 31. decembra 2016. godine		<u>702</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

18. OSTALA POTRAŽIVANJA

a) Ostala finansijska potraživanja

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	1	8
Naknade za porodiljsko odsustvo / bolovanje koje se potražuju od države	4	3
Dati avansi	6	5
	11	16

b) Ostala poslovna potraživanja

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Unaprijed plaćeni troškovi	15	14
	15	14

19. DEPOZITI KLIJENATA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Depoziti po viđenju		
Privredna društva	855	1.593
Preduzetnici	2	9
Državni fondovi	12	-
Nevladine i druge neprofitne organizacije	59	11
Fizička lica	1.084	581
Ostalo	6	-
	2.018	2.194
Kratkoročni depoziti		
Državni i privatni fondovi	3.000	2.000
Privredna društva	415	1.300
Nevladine i druge neprofitne organizacije	1.000	-
Fizička lica	553	80
	4.968	3.380
Dugoročni depoziti		
Državni i privatni fondovi		
Privredna društva	18.165	5.000
Fizička lica	117	55
	18.282	5.055
Obaveze za kamate	3	-
Vremenska razgraničenja	32	54
	25.303	10.683

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

19. DEPOZITI KLIJENATA (nastavak)

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite pravnih lica u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Kratkoročni depoziti	0,20%-0,80%
Dugoročni depoziti	1,15%-2,30%

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite fizičkih lica u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Depoziti po viđenju	0,01%

Oročeni depoziti u EUR:

- tri mjeseca	0,30% - 0,60%
- šest mjeseci	1,30% - 1,50%
- 12 mjeseci	1,20% - 2,30%
- 24 mjeseca	2,25% - 2,40%
- 36 mjeseci	2,40% - 2,60%

20. POZAJMLJENA SREDSTVA OD BANAKA

	Valuta	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
<i>Obaveze za uzete kredite:</i>			
Ziraat Bank International AG	EUR	-	4.000
T.C. ZIRAAT BANKASI ATHENS CENTRAL BRANCH	EUR	4.000	-
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	EUR	4.000	15.500
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	EUR	5.000	2.000
UT Bank JSC	EUR	4.000	-
ZIRAAT BANK BAHRAIN BRANCH	EUR	3.000	-
		20.000	21.500
<i>Obaveze za obračunate kamate i naknade:</i>			
Ziraat Bank International AG	EUR	-	2
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	EUR	2	1
UT Bank JSC	EUR	45	-
ZIRAAT BANK BAHRAIN BRANCH	EUR	17	-
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	EUR	25	30
		89	33
		20.089	21.533

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

20. POZAJMLJENA SREDSTVA OD BANAKA (nastavak)

Pregled dospjeća obaveza po osnovu uzetih kredita data je u sledećoj tabeli:

	Valuta	Datum valute	Datum dospelja	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.
T.C. ZIRAAT BANKASI ATHENS CENTRAL BRANCH	EUR	27.12.2017	03.01.2018	4.000
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	EUR	27.12.2017	03.01.2018	1.000
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	EUR	15.12.2017	15.01.2018	1.000
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	EUR	20.12.2017	19.01.2018	4.000
UT Bank JSC	EUR	08.02.2017	08.02.2018	2.000
UT Bank JSC	EUR	11.10.2017	11.04.2018	2.000
ZIRAAT BANK BAHRAIN BRANCH	EUR	11.10.2017	11.04.2018	3.000
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	EUR	17.07.2017	17.07.2018	3.000
				20.000

21. REZERVE

	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivni	4	5
Rezervisanja za gubitke po osnovu operativnog rizika	6	-
	10	5

22. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Obaveze za ostale poreze	1	6
Obaveze prema dobavljačima	11	51
Privremeni račun	115	-
Ukalkulisani troškovi	74	29
	201	86

Ukalkulisani troškovi najvećim dijelom se odnose na troškove: održavanja hardvera, eksterne revizije, konsultantskih usluga, održavanja softvera, marketinga i ostale troškove.

Privremeni račun se odnosi na deponovane osnivačke uloge klijenata banke koji privremeno stoje na ovom računu dok klijenti formalno ne završe proces registracije kod CRPS i zvanično otvore računa u Banci.

23. KAPITAL

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 10.000 običnih akcija (31. decembra 2016: 10.000 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od 1 hiljadu EUR. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 31. decembra 2017. godine 100% akcionar Banke je TURKIYE CUMHURIYETI „ZIRAAT BANKASI ANONIM SIRKETI“.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2017. bio je 27,82%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

23. KAPITAL (nastavak)

23.1. Sopstvena sredstva

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja, sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital, koji su definisani od strane, Centralne banke Crne Gore,
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala za nastavak poslovanja po principu "nastavka poslovanja",
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

Adekvatnost kapitala, kao i korišćenje kapitala Banke, prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke. Centralna banka Crne Gore je definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 5 miliona i
- koeficijent adekvatnosti kapitala od 10%.

Ukupan kapital, odnosno sopstvena sredstva banke sastoje se od osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i odbitnih stavki.

Osnovni kapital čini: uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije; naplaćene emisione premije; rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (statutarne i druge rezerve); neraspoređena dobit iz prethodnih godina; dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital; kapitalna dobit ostvarena kupovinom i prodajom sopstvenih akcija.

Odbitne stavke od osnovnog kapitala su: gubitak iz prethodnih godina; gubitak iz tekuće godine; kapitalni gubitak ostvaren na osnovu sticanja i prodaje sopstvenih akcija; nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija; nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije; manje obračunate rezervacije za potencijalne gubitke, utvrđene u postupku kontrole.

Dopunski kapital čini: nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija; iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive; subordinisani dug hibridni instrumenti, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke o adekvatnosti kapitala banaka za uključivanje u dopunski kapital I. Odbitne stavke od dopunskog kapitala I su: stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije i potraživanja i potencijalne obaveze obezbjeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital I.

Potrebe po kapitalu se utvrđuju posebno za različite vrste rizika – kreditni, operativni, tržišni i drugi rizici u skladu sa važećim propisima na tom području. Najveći dio potreba po kapitalu odnosi se na kapital potreban za pokriće kreditnog rizika. U tom smislu kreditnim rizikom ponderisana aktiva izračunava se primjenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 100% zavisno od vrste izloženosti i visine kreditnog rizika koji svaka pojedinačna izloženosti nosi.

Potreban kapital za rizik zemlje izračunava se primjenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 150%. Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je izdvojila iznos kapitala za pokriće izloženosti riziku zemlje, obzirom na to da je određenim pravnim i fizičkim licima iz Republike Turske odobrila kredite, kao i to da u svom portfoliju ima hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija ove zemlje.

Potrebni kapital za pokriće izloženosti operativnom riziku izračunava se primjenom jednostavnog metoda, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Osnovicu za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik predstavlja prosjek neto kamatonosnih i neto nekamatonosnih prihoda za tri prethodne uzastopne poslovne godine. Potrebni kapital za operativni rizik izračunava se tako što se osnovica za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik pomnoži sa koeficijentom 0,15 i dobijeni iznos uveća za 25%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

23. KAPITAL (nastavak)

23.1. Sopstvena sredstva (nastavak)

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala, izražen koeficijentom solventnosti od minimum 10%. Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti Banke je iznosio 27,82% i iznad je limita od 10% koji je utvrđen Zakonom o bankama.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembra 2017. godine čine:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	10.000	10.000
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (statutarne i druge rezerve)	150	133
	10.150	10.133
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	2.222	1.045
Gubitak iz tekuće godine	865	1.177
Nematerijalna imovina	600	702
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	42	32
	3.729	2.956
Osnovni kapital	6.421	7.177
SOPSTVENA SREDSTVA	6.421	7.177

23.2. Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“ br. 38/11 i 55/12) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%. Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2017. godine prema obračunu Banke koeficijent solventnosti je iznosio:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Osnovni kapital	6.421	7.177
Ponderisana bilansna aktiva	19.113	19.613
Ponderisane vanbilansne stavke	1.024	1.170
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	20.137	20.783
Potreban kapital za operativni rizik	70	67
Potreban kapital za rizik zemlje	2.242	2.129
Koeficijent solventnosti banke	27,82%	30,43%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

24. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Garancije:		
Plative garancije privrednim društvima	1.241	50
Činidbene garancije privrednim društvima	45	984
	1.286	1.034
Sredstva obezbeđenja:		
- novčani depozit	17	-
- hipoteke	2.867	3.275
- zaloga/ostalo	2.126	1.824
- zaloga depozit	40	-
- bankarska garancija	14.141	16.160
	19.191	21.259
Druge vanbilansne pozicije:		
- neopozive obaveze za davanje kredita	2.034	1.854
- neopozivi dokumentarni akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	-	800
Ukupno	22.511	24.947

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka, druga pravna lica koja su članovi ZIRAAT grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke. Transakcije uključuju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci. Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2017. godine dat je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Novčana sredstva		
TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.	1.614	79
ZIRAAT BANK INTERNATIONAL AG	2	-
	1.616	79
Kredit		
- zaposlenima	301	128
UKUPNA POTRAŽIVANJA	1.917	207
Pozajmice		
ZIRAAT BANK INTERNATIONAL AG	-	4.002
T.C.ZIRAAT BANKASI ATHENS CENTRAL BRANCH	4.000	-
T.C.ZIRAAT BANKASI LONDON	4.025	15.530
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	5.002	2.001
UT-BANK JSC	4.045	-
ZIRAAT BANK BAHRAIN BRANCH	3.017	-
	20.089	21.533
Depoziti		
- zaposlenih	83	79
UKUPNO OBAVEZE	20.172	21.612
NETO OBAVEZE	(18.255)	(21.405)
Vanbilansna evidencija		
Primljene garancije:		
- TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.	14.141	16.160
- Minusi po tekućim računima zaposlenih	4	3
Ukupno vanbilansna evidencija	14.145	16.163

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Kratkoročni i dugoročni krediti zaposlenima odobravani su na period od 1 do 20 godina. Kratkoročni plasmani (keš krediti) su odobravani sa nominalnom kamatom stopom u rasponu od 6,50% do 6,90% na godišnjem nivou.

Dugoročni krediti zaposlenima obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica sa nominalnom kamatnom stopom od 3,99% do 5%.

Izloženost prema licima povezanim sa Bankom na dan 31. decembra 2017. godine iznosi EUR 7.266 hiljada i ne prelazi limit od 200% sopstvenih sredstava Banke.

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u toku 2017. i 2016. godine su sljedeći:

	31. decembar 2017.	U hiljadama EUR 31. decembar 2016.
Prihodi od kamata (od zaposlenih):	12	3
Ukupni prihodi	12	3
Rashodi kamata		
ZIRAAT BANK BAHRAIN BRANCH	17	-
ZIRAAT BANK INTERNATIONAL AG	215	27
T.C.ZIRAAT BANKASI LONDON	120	101
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	23	11
UT-BANK JS	45	-
TURKIYE CUMHURIYETI ZIRAAT BANKASI A.S	90	-
ZIRAAT BANK BH	-	8
T.C. ZIRAAT BANKASI-NEW YORK BRANCH	-	10
Ukupni rashodi	510	157
Neto rashodi	(498)	(154)

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica, po vrstama primanja, u 2017. godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate	155	273	-	428
Naknada za članstvo u odborima	-	-	100	100
Ukupno	155	273	100	528

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica, po vrstama primanja, u 2016.godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate	178	292	-	470
Naknada za članstvo u odborima	-	-	77	77
Ukupno	178	292	77	547

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

26. **GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)**

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni i bankomatima (napomena 12)	483	514
Žiro račun (napomena 12)	1.311	1.406
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore (napomena 12)	1.161	1.220
Korespodentni računi kod inostranih banaka (napomena 13)	2.363	1.149
Settlement račun - Master Card (napomena 13)	5	-
	5.323	4.289

27. **SUDSKI SPOROVI**

Na dan 31. decembra 2017. godine ne postoje sudski sporovi koji se vode protiv Banke, niti Banka vodi sporove protiv trećih lica.

28. **USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE**

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o Bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja, propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana kao što slijedi:

	Propisani Limit CBCG	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
		2017.	2016.
Koeficijent solventnosti banke	min 10%	27,82%	30,43%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	24,92%	25,00%
Zbir velikih izloženosti	max 800%	186,67%	224,09%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	113,16%	100,67%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	1,09%	0,91%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1%	3,39%	4,21%

Odstupanje od ukupne izloženosti prema zaposlenim licima u Banci na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu od 1,09% je prouzrokovano smanjenjem sopstvenih sredstva koja su bila na većem nivou u momentu odobravanja kredita. Na dan izdavanja ovih finansijskih iskaza Banka je rešila pitanje odstupanja od ukupne izloženosti prema zaposlenim licima u Banci, i pokazatelj je u okviru propisanih limita CBCG (napomena 33). Dalje, Banka namjerava da izvrši dokapitalizaciju u vrijednosti od EUR 8.000 hiljada u drugom kvartalu 2018 godine.

29. **PORESKI RIZICI**

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznijetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****30. DEVIZNI KURSEVI**

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
USD	1,1993	0,9487
TRY	4,54640	3,70720

31. OPŠTI PODACI O BANCIMA

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG” br. 15/12 i 18/13) opšti podaci o Bancima su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke: ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD
 Adresa: Ul. Slobode br. 84, 81 000, Podgorica
 Matični broj: 03048136
 Telefon/Fax: 020/442-200
 Broj upisa u registar: 4-0009452
 Datum osnivanja: 20. maj 2015. godine
 Opis strukture vlasništva: jedan akcionar sa udjelom 100%
 Opis djelatnosti: ostalo monetarno posredovanje
 Šifra djelatnosti: 6419
 Adresa internet stranice: <http://www.ziraatbank.me/>
 Adresa elektronske pošte: info@ziraatbank.me
 Banka ima centralu u Podgorici, Ul. Slobode br. 84
 Broj zaposlenih na dan 31. decembra 2017. godine je 32
 Žiro račun: 575-1-22
 Podaci o predsjedniku i članovima odbora direktora

Naziv	Ime i prezime
Predsjednik	Savaš KÖLEMEN
član	Burcu TURKER
član	Bilge LEVENT
član	Ertan AYDIN
član	Ertan ALTIKULAÇ
Glavni izvršni direktor	Mustafa ŞENMAN
Izvršni direktor	Goran BAKIĆ

Emisije akcija i oznake emisija:

Oznaka emisije	Nominalna vrijednost akcija	Broj akcija
MEZIBMRA1PG6	EUR 1.000	10.000

Međunarodni identifikacioni broj redovnih akcija (ISIN): MEZIBMRA1PG6.

Tokom 2017. godine nije bilo trgovine akcijama Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****32. MSFI 9 – FINANSIJSKI INSTRUMENTI****a) Prva primjena MSFI 9**

Saglasno MSFI 9 koji je stupio na snagu 1. januara 2018. godine Banka je izmijenila računovodstvene politike za priznavanje, klasifikaciju i mjerenje finansijskih sredstava i obaveza kao i obezvređenje finansijskih sredstava.

Banka nije primijenila odredbe MSFI 9 na ranije periode finansijskog izvještavanja. Efekti usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza na datum prve primjene standarda biće priznati kroz neraspoređenu dobit kao korekcija početnog stanja za 2018.godinu.

b) Klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava i obaveza

Saglasno MSFI 9 klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od dva osnovna kriterijuma:

- poslovnog modela na osnovu kojeg Banka upravlja finansijskim sredstvom
- karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstava (tzv. SPPI kriterijum).

Poslovni model odražava način na koji Banka upravlja svojim finansijskim sredstvima sa ciljem prikupljanja novčanih tokova. Banka je sprovela detaljnu analizu svojih poslovnih modela uzimajući u obzir iskustva iz prošlosti vezano za prodaju finansijskih sredstava, kao i buduća očekivanja u tom pogledu. Prilikom analize uzete su u obzir i druge objektivne i relevantne informacije kao što su: rizici koji utiču na uspješnost poslovnog modela i kako se tim rizicima upravlja, kako se ocjenjuje uspješnost poslovnog modela, kako se finansijska sredstva u okviru tog modela vrednuju i izvještava rukovodstvo Banke i drugo. Analiza se zasniva na razumno očekivanim scenarijima, ne uzimajući u obzir najlošije projekcije ili stresna scenarija. Saglasno tome, Banka je definisala sljedeće poslovne modele:

- držanje radi prikupljanja novčanih tokova,
- držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje i
- ostali poslovni modeli (npr. držanje radi prodaje).

Ukoliko dođe do promjene poslovnog modela na osnovu kojeg se upravlja finansijskim sredstvom vrši se reklasifikacija finansijskog sredstva. Reklasifikacija se sprovodi prospektivno odnosno od prvog dana sledećeg izvještajnog perioda. Banka ne očekuje česte promjene poslovnih modela. Banka vrši reproccjenu poslovnog modela najmanje jednom godišnje.

Ukoliko je poslovni model „držanje radi prikupljanja novčanih tokova“ ili „držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje“, vrši se procjena da li novčani tokovi predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (tzv. „SPPI test“). Saglasno osnovnom kreditnom aranžmanu, kamata uključuje nadoknadu za vremensku vrijednost novca, prihvaćeni nivo kreditnog rizika dužnika i ostale osnovne rizike kreditiranja uključujući i odgovarajuću maržu. Ukoliko ugovoreni uslovi uključuju izloženost rizicima koji nisu u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom, finansijsko sredstvo se klasifikuje i vrednuje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha nezavisno od poslovnog modela.

c) Klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava i obaveza

Na osnovu sprovedene analize poslovnih modela i karakteristika ugovorenih novčanih tokova, Banka počev od 1. januara 2018. godine sva finansijska sredstva klasifikuje u sljedeće kategorije sredstava:

- Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti,
- Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat i
- Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Banka nema promjena u načinu klasifikacije i vrednovanja finansijskih obaveza saglasno MSFI 9 u odnosu na MRS 39.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****32. MSFI 9 – FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)****d) Obezvređenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9**

Očekivani kreditni gubici se rekalkulišu na svaki izvještajni datum u cilju da reflektuju promjenu u kreditnom riziku od inicijalnog priznavanja finansijskog instrumenta. Ovakav pristup rezultira u ranijem prepoznavanju kreditnih gubitaka tako što je neophodno da se preračunaju dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici za sve kreditne izloženosti. Preračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio životni vijek je neophodno sprovesti za sve kreditne izloženosti kod kojih je zabilježeno značajno pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na trenutak priznavanja sredstva.

Pri obračunu očekivanih kreditnih gubitaka Banka koristi buduće informacije i makro-ekonomske faktore, odnosno Banka ne razmatra samo istorijske informacije prilagođene da odražavaju efekte sadašnjih uslova i informacija koje pružaju objektivne dokaze da su finansijska sredstva umanjena za nastale gubitke, već se razmatraju i razumljive i podržive informacije koje uključuju i projekcije budućih ekonomskih uslova pri kalkulisanju očekivanih kreditnih gubitaka, kako na individualnoj tako i na grupnoj osnovi. Nivo rezervisanja za gubitke će rasti kako se projektovani ekonomski uslovi pogoršavaju, odnosno padaće kako projektovani ekonomski uslovi postaju povoljniji.

Osnovni principi i pravila Banke pri obračunu rezervisanja prema MSFI 9 su:

Banka kalkuliše dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubitak ili očekivani kreditni gubitak za cio životni vijek finansijskog instrumenta u zavisnosti od značaja promjene kreditnog rizika finansijskog instrumenta od njegovog početnog priznavanja. Za ove svrhe, Banka primjenjuje sledeća tri nivoa obezvređenja:

- Nivo 1 pokriva svu novu finansijsku aktivu u trenutku inicijalnog priznavanja i instrumente koji nemaju značajno pogoršanje kreditnog kvaliteta od trenutka inicijalnog priznavanja, ili su ti instrumenti u kategoriji niskog kreditnog rizika;
- Nivo 2 pokriva finansijske instrumente koji imaju značajno pogoršanje u kreditnom kvalitetu od trenutka inicijalnog priznavanja, ali da ne postoji objektivni dokaz obezvređenja po osnovu kreditnih gubitaka;
- Nivo 3 pokriva finansijsku aktivu kod koje postoji objektivni dokaz obezvređenja na izvještajni datum.

Nivoi 1 i 2 uključuju samo neproblematičnu finansijsku aktivu. Nivo 3 uključuje samo problematičnu finansijsku aktivu.

Za finansijske instrumente u Nivou 1 kalkulišu se dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici.

Za finansijske instrumente u Nivou 2 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cio životni vijek instrumenta.

Za finansijske instrumente u Nivou 3 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cio životni vijek instrumenta i prihodi od kamata se kalkulišu na neto izloženost. Banka, u skladu sa svojim računovodstvenim politikama, prihod od kamate na instrumente u Nivou 3 priznaje u trenutku naplate.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2017. godine****32. MSFI 9 – FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)****d) Obezbvredjenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9(nastavak)**

Transfer finansijske aktive iz Nivoa 1 u Nivo 2 se realizuje kada je kreditni rizik finansijske aktive značajno porastao od trenutka inicijalnog priznavanja. Transfer logika se zasniva na kvantitativnim i kvalitativnim kriterijumima i mora se primijeniti na sve finansijske instrumente. Pogoršanje vjerovatnoće default-a (probabilities of default – PD) je glavni element na kome se zasniva kvantitativni kriterijum transfer logike. Tri dodatna kvalitativna kriterijuma koji dolaze nakon primene kvantitativnog kriterijuma su:

- Klasifikacija u status restrukturiranih neproblematičnih izloženosti – rezultira automatskom klasifikacijom u Nivo 2 za narednih 9 mjeseci (počev od datuma klasifikacije u taj status).
- Nakon tog perioda, ako nema drugih značajnih znakova pogoršanja kreditnog rizika, transakcija može biti vraćena u Nivo 1.
- 30 dana kašnjenja – kada transakcija dostigne 30 dana kašnjenja treba da bude prepoznata u Nivou 2.
- Klasifikacija u status restrukturirane neproblematične izloženosti – sve neproblematične izloženosti koje su dodijeljene u nadležnosti odeljenja koje se bave restrukturiranim izloženostima se automatski klasifikuju u Stage 2.

e) Utvrđivanje značajnog porasta kreditnog rizika (klasifikacija u Stage 2)

Tokom procjene da li je kreditni rizik značajno porastao, MSFI 9 standard traži da entitet uzme u obzir sve razumne i smislene informacije koje su dostupne bez dodatnih troškova i truda.

Procjena značajnog pogoršanja kreditnog boniteta u odnosu na inicijalno priznavanje je izvršena kroz procjenu sljedećih parametara:

- Dani kašnjenja veći od 30 dana ali manji od 90 dana,
- CBCG rejting je pogoršan u odnosu na inicijalno priznavanje,
- Stručno mišljenje od strane analitičara Banke.

Ako je barem jedan od gore navedenih parametara ispunjen, sredstvo je klasifikovano u Stage 2.

U postupku obezbvredjenja, Banka posebno tretira kupovinu već obezvrijeđene aktive tzv. problematičnog ili NPL portfolija odnosno odobravanje novih plasmana klijentima koji su već obezvrijeđeni u portfoliju odnosno koji su već u NPL statusu. Ovakva aktiva je u skladu sa Standardom definisana kao tzv. POCI (Purchased and originated impaired credit assets) i ona se posebno vrednuje kroz kumulativnu promjenu očekivanih kreditnih gubitaka za cio životni vijek instrumenta nakon inicijalnog priznavanja. Pozitivna promjena u očekivanim kreditnim gubicima u toku životnog vijeka instrumenta se priznaje kao dobitak zbog umanjenja vrijednosti instrumenta, ako je očekivani kreditni gubitak manji od iznosa očekivanih kreditnih gubitaka koji su uključeni u procijenjene novčane tokove prilikom inicijalnog priznavanja. Imajući u vidu poslovni model, Banka trenutno u svom portfoliju nema identifikovanu aktivu koja bi se smatrala POCI aktivom, odnosno nema kupljen NPL portfolio kao ni dodatno finansiranje već postojećih NPL klijenata u svom portfoliju.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

32. MSFI 9 – FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

f) Utvrđivanje efekata prelaska na MSFI 9

Usklađivanje knjigovodstvene vrijednosti finansijskih instrumenata zbog prelaska na MSFI 9 koji će biti priznat kroz neraspoređenu dobit kao korekcija početnog stanja 2018.godine.

Banka je odlučila da u skladu sa članom 4 Odluke o adekvatnosti kapitala iznos ukupnih efekata koji predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava utvrdi u periodu od 2018. godine do zaključno sa 2022. godinom tako što se ukupni iznos negativnih efekata, umanjiti za:

- 1) 5%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2018. godini;
- 2) 15%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2019. godini;
- 3) 30%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2020. godini;
- 4) 50%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2021. godini;
- 5) 75%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2022. godini.

Na dan 31. decembra 2017. godine izračunati ispravke vrijednosti u skladu sa MSFI 9 iznosili su EUR 442 hiljade, dok su izračunate ispravke vrijednosti u skladu sa MRS 39 iznosile EUR 26 hiljada. Efekti primjene MSFI 9 predstavljaju razliku između formirane ispravke vrijednosti po MSFI 9 i obračunate ispravke vrijednosti po MRS 39, i iznose EUR 416 hiljada.

Banka je odlučila da u skladu sa članom 4 Odluke o adekvatnosti kapitala u 2018. godini prizna 5% prilikom obračuna sopstvenih sredstava banke.

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Banka je na dan 30. marta 2018. godine smanjila limit ukupne izloženosti prema zaposlenim licima u Banci, koji je na dan 31. decembra 2017. godine iznosio 1,09%. Iznos prekoračenja bio je 0,09% iznad propisanih limita. Navedeno prekoračenje je otklonjeno oročavanjem novčanog depozita kao dodatnog sredstva obezbjeđenja po kreditu zaposlenog lica Banke.

Na taj način ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci na dan 30. marta 2018. godine je u okviru propisanih limita od 1%.

Rukovodstvo Banke smatra da nema značajnih događaja nakon datuma izvještavanja koji bi uticali na finansijske iskaze Banke za 2017. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjivanje ili korekcije.

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
ZA 2017. GODINU**

Sadržaj

1.	Kratak opis poslovnih aktivnosti i organizacione strukture	3
1.1.	Opšte informacije	3
1.2.	Vizija	3
1.3.	Misija	3
1.4.	Poslovna strategija	3
1.5.	Vrijednosti Banke	4
1.6.	Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od CBCG odnosi	4
1.7.	Organizaciona struktura	4
1.8.	Djelatnost	5
1.9.	Vlasništvo i struktura kapitala	5
1.10.	Radna snaga	5
2.	Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja	6
2.1.	Racio pokazatelji	8
2.1.	Racio pokazatelji (nastavak)	9
2.1.	Racio pokazatelji (nastavak)	10
2.2.	Podaci o organima korporativnog upravljanja	11
3.	Mjere zaštite životne sredine	15
4.	Planirani budući razvoj	16
4.	Planirani budući razvoj (nastavak)	17
5.	Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja	18
5.1.	Istraživanje i razvoj	18
5.2.	Ulaganje u obrazovanje zaposlenih	18
6.	Informacije o otkupu sopstvenih akcija, odnosno udjela	18
7.	Poslovne jedinice	18
8.	Podaci o finansijskim instrumentima od značaja za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja	19
9.	Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom	19
9.1.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika	19
9.1.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika (nastavak)	20
9.2.	Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima	20
9.3.	Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika	21
9.4.	Politike za zaštitu od rizika, ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika	22
9.5.	Sistem unutrašnjih kontrola	22
9.6.	Informacioni sistem	22
9.6.	Informacioni sistem (nastavak)	23
9.7.	Proces interne procjene adekvatnosti kapitala	23
9.8.	Implementacija novih međunarodnih standarda	23
10.	Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti	24
11.	Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima i neizvjesnostima poslovanja	25
11.1.	Kreditni rizik	25
11.1.	Kreditni rizik (nastavak)	26
11.1.	Kreditni rizik (nastavak)	27
11.2.	Tržišni rizik	27
11.2.	Tržišni rizik (nastavak)	28
11.3.	Operativni rizik	28
11.3.	Operativni rizik (nastavak)	29
11.4.	Rizik likvidnosti	29
11.4.	Rizik likvidnosti (nastavak)	30
12.	Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja	31

1. Kratak opis poslovnih aktivnosti i organizacione strukture

1.1. Opšte informacije

Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“) je dobila odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u Crnoj Gori, izdato od strane Centralne banke Crne Gore, u skladu sa odredbama Zakona o bankama, 06. aprila 2015. godine.

Banka je zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata u pravnom obliku privrednog subjekta - akcionarsko društvo, a sve u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima, 20. maja 2015. godine.

Na poslovanje Banke se primjenjuju odredbe Zakona o bankama, kao *lex specialis*, zajedno sa odgovarajućim podzakonskim aktima, kao i Zakon o privrednim društvima, kao *lex generalis*, gdje je Banka zakonski prepoznata kao akcionarsko društvo.

Materijalne pretpostavke za početak poslovanja Banke su ispunjene 01. jula 2015. godine, kada su zaposleni u Banci počeli da koriste poslovne prostorije upravne zgrade Banke. Na isti datum, sva neophodna oprema Banke je bila instalirana i stavljena u funkciju.

Banka je otvorila svoju prvu ekspozituru univerzalnog tipa koja pruža usluge klijentima, fizičkim i pravnim licima. Ekspozitura je formalno registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata, 20. jula 2015. godine. Adresa ekspoziture je Bulevar Ivana Crnojevića br. 101, 81000 Podgorica.

U procesu izrade internih pravila i procedura Banka je pripremila katalog proizvoda koji je namijenjen pravnim i fizičkim licima.

Banka je počela sa kreditnim aktivnostima u septembru 2015. godine.

1.2. Vizija

Vizija Banke je ponuditi proizvode i usluge po univerzalnim standardima, kreirati razliku, dodatnu vrijednost i pokriti Crnu Goru kao cjelinu, biti prestižna i pouzdana finansijska institucija sa visokom tržišnom vrijednošću, ponuditi kvalitet koji će je učiniti da bude više od banke u svakom dijelu bančinog i klijentovog poslovanja.

1.3. Misija

Misija Banke je da bude finansijska institucija koja nudi optimalna rješenja iz najadekvatnijih izvora, a koji su rezultat boljeg razumijevanja potreba i očekivanja svojih klijenata, da kompletnu ponudu proizvoda i usluga za klijente obavlja na najbrži i najefikasniji način preko svojih filijala i alternativnih kanala distribucije, da radi na nivou svjetskih standarda održive profitabilnosti i produktivnosti stavljanjem posebnog akcenta na etičkim principima, tretirajući zadovoljstvo klijenata kao primarni cilj, da kao respektabilan član Ziraat finansijske grupe i crnogorskog bankarskog sektora doprinese jačanju bilateralnih, ekonomskih i trgovinskih odnosa između dvije zemlje i bude pionir uzajamnih investicija.

1.4. Poslovna strategija

Poslovna strategija Banke je da bude dio široke međunarodne mreže, proširi usluge Ziraat finansijske grupacije širom Evrope, prenese dugogodišnje znanje i iskustvo matične banke na privredu i bankarski sektor u Crnoj Gori, da doprinese ekonomskoj i finansijskoj saradnji između Crne Gore i Republike Turske gradeći stabilne i dugoročne poslovne odnose sa lokalnim institucijama i privrednicima, da podrži trgovinske i investicione mogućnosti između dvije zemlje i da doprinese razvoju bankarskog sektora u Crnoj Gori kao i sinergije u Ziraat finansijskoj grupaciji.

1.5. Vrijednosti Banke

- Kreirati dodatnu vrijednost za naše klijente;
- Biti fer i pouzdan;
- Poštovati kulturne i socijalne vrijednosti;
- Raditi kao tim sa zajedničkim vrijednostima;
- Biti otvoren i participativan kao i
- Imati ambiciju za uspjehom.

1.6. Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od CBCG odnosi

Banka je osnovana 2015. godine, a 20. maja 2015. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0009452.

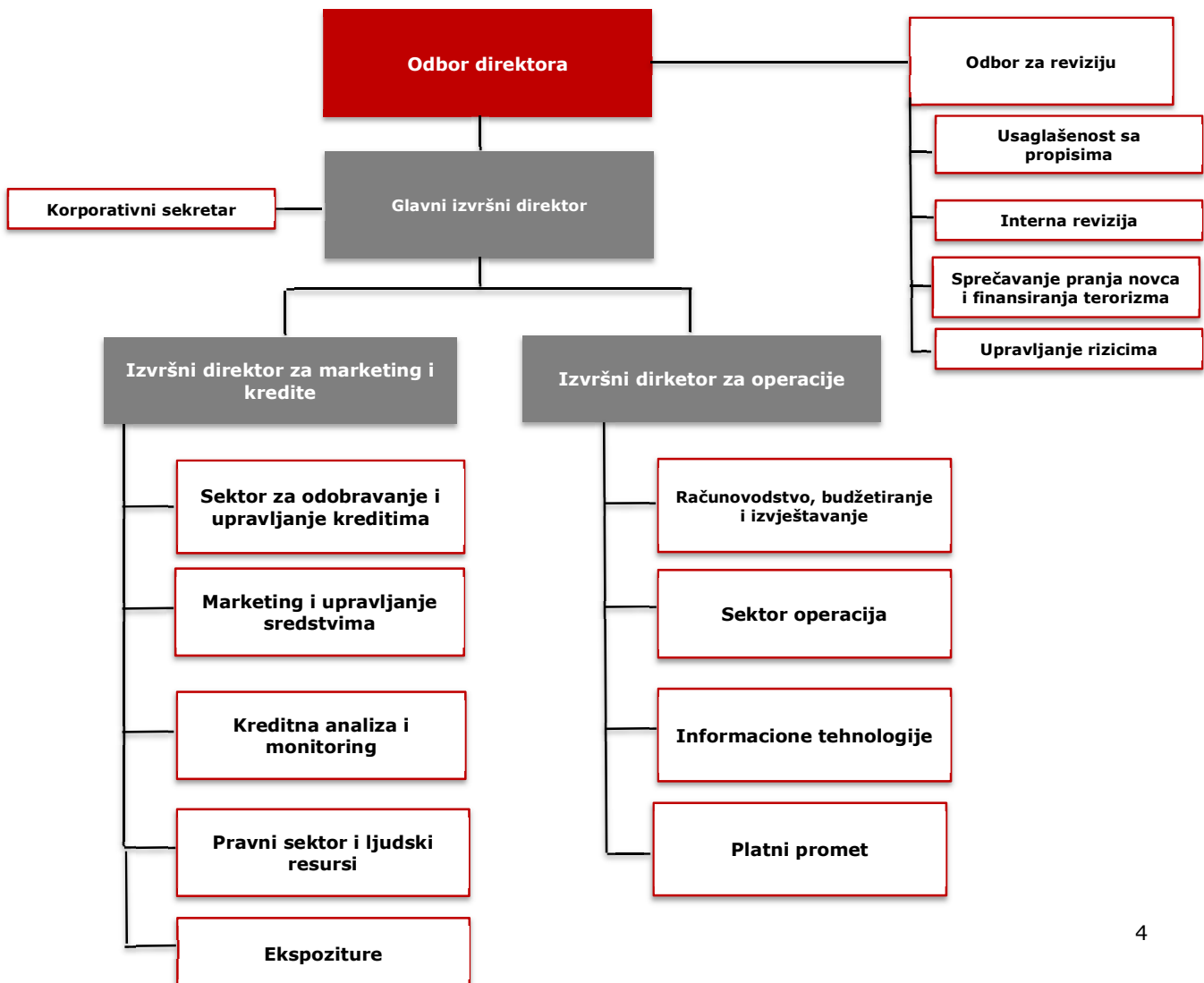
Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/10e-5/2-15 od 08. maja 2015. godine (Rješenje broj 02/10e-5/2-15).

Svoje finansijsko poslovanje Banka obavlja preko transakcionog računa broj 907-0000000057501-83 kod Centralne banke Crne Gore – Platni promet.

1.7. Organizaciona struktura

Na dan 31. decembra 2017. godine, Banka ima 32 zaposlena od kojih 31 zaposleni ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme, dok 1 zaposleni ima ugovor o radu na određeno vrijeme.

Organizaciona struktura banke predstavljena je na sljedećoj šemi:

1.8. Djelatnost

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore, Banka je registrovana za obavljanje sljedećih poslova:

- 1) Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfaiting i dr.);
- 3) Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) Platni promet u zemlji i sa inostanstvom;
- 5) Finansijski lizing;
- 6) Poslove sa hartijama od vrijednosti;
- 7) Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - Stranim sredstvima plaćanja, uključujući mijenjačke poslove
 - Finansijskim derivatima;
- 8) Depo poslove;
- 9) Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava, preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja i
- 10) Iznajmljivanje sefova.

Banka ima sjedište u Podgorici ulici Slobode br. 84. i obavlja svoje aktivnosti posredstvom ekspoziture koja se nalazi u Bulevaru Ivana Crnojevića br. 101.

1.9. Vlasništvo i struktura kapitala

Osnovni, upisani (akcionarski) kapital Banke iznosi EUR 10.000.000 (deset miliona eura).

Osnovni kapital Banke je podijeljen na 10.000 akcija. Nominalna vrijednost jedne akcije iznosi EUR 1.000. Sve akcije Banke su obične akcije sa pravom glasa izdate u dematerijalizovanom obliku.

Sve akcije su u vlasništvu „TURKIYE CUMHURIYETI ZIRAAT BANKASI ANONIM SIRKETI“.

1.10. Radna snaga

Na 31. decembra 2017. godine, Banka ima 32 zaposlena od kojih 31 zaposleni ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme, dok 1 zaposleni ima ugovor o radu na određeno vrijeme.

Od 32 zaposlena, 27. zaposlenih ima VSS stepen obrazovanja dok 5 zaposlenih ima SSS stepen obrazovanja.

Od ukupnog broja zaposlenih u Banci njih 18, odnosno 56% zaposlenih su muškarci a 14, odnosno 44% su žene.

Ekspozitura u Podgorici broji 5 zaposlenih, dok je u centrali zaposleno 27 radnika.

2. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

BILANS STANJA

U hiljadama EUR

AKTIVA	2016	2017
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.140	2.955
Kredit i potraživanja od banaka	1.149	2.368
Kredit i potraživanja od klijenata	32.600	44.194
Investicione hartije od vrijednosti		
- raspoložive za prodaju	2.235	2.250
Nekretnine i oprema	398	300
Nematerijalna sredstva	702	600
Ostala finansijska potraživanja	16	11
Ostala poslovna potraživanja	14	15
UKUPNA AKTIVA	40.254	52.693
PASIVA	2016	2017
Depoziti klijenata	10.683	25.303
Pozajmljena sredstva od banaka	21.533	20.089
Rezerve	5	10
Tekuće poreske obaveze	2	-
Odložene poreske obaveze	34	27
Ostale obaveze	86	201
Ukupne obaveze	32.343	45.630
KAPITAL		
Akcijski kapital	10.000	10.000
Neraspoređena dobit	(1.045)	(2.222)
Dobit/gubitak tekuće godine	(1.177)	(865)
Ostale rezerve	133	150
Ukupan kapital	7.911	7.063
UKUPNA PASIVA	40.254	52.693

BILANS USPJEHA

U hiljadama EUR

POZICIJA	2016	2017
Prihodi od kamata i slični prihodi	916	1.791
Rashodi od kamata i slični rashodi	(215)	(675)
Neto prihodi od kamata	701	1.116
Troškovi obezvrjeđenja	(18)	(3)
Troškovi rezervisanja	(5)	(5)
Prihodi od naknada i provizija	89	148
Rashodi naknada i provizija	(46)	(102)
Neto prihodi od naknada i provizija	43	46
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti	26	-
Neto dobiti od kursnih razlika	2	20
Troškovi zaposlenih	(956)	(963)
Opšti i administrativni troškovi	(601)	(672)
Troškovi amortizacije	(339)	(380)
Ostali rashodi	(28)	(33)
OPERATIVNI GUBITAK	(1.175)	(874)
Porez na prihod	(2)	9
NETO GUBITAK	(1.177)	(865)

2.1. Racio pokazatelji

Racio analiza predstavlja osnovni instrument za procjenu finasijske pozicije i potencijala Banke. Stavljanjem u odnos logički povezanih cjelina iz finasijskih iskaza (Bilans stanja i Bilans uspjeha), dolazi se do rezultata uspostavljenih relacija koji za cilj imaju ocjenu stanja i aktivnosti Banke.

Pokazatelji prinosa

U hiljadama EUR

ROE (Return on Equity) - Prinos na kapital	2016	2017
Neto gubitak nakon oporezivanja	-1.177	-865
Akcionarski kapital	10.000	10.000
Neto gubitak nakon oporezivanja / Akcionarski kapital	-11,77%	-8,65%

ROA (Return on assets) - Prinos na aktivu	2016	2017
Neto gubitak nakon oporezivanja	-1.177	-865
Ukupna aktiva	40.254	52.693
Neto gubitak nakon oporezivanja / Ukupna aktiva	-2,92%	-1,64%

Kamatna marža	2016	2017
Prihodi po osnovu kamata	916	1.791
Rashodi po osnovu kamata	216	675
Ukupna aktiva	40.254	52.693
(Prihodi po osnovu kamata - Rashodi po osnovu kamata) / Ukupna aktiva	1,74%	2,12%

Pokazatelji finasijskog položaja

U hiljadama EUR

S1	2016	2017
Akcionarski kapital	10.000	10.000
Ukupna aktiva	40.254	52.693
Akcionarski kapital / Ukupna aktiva	24,84%	18,98%

S2	2016	2017
Ukupne obaveze	32.343	45.630
Ukupna aktiva	40.254	52.693
Ukupne obaveze / Ukupna aktiva	80,35%	86,60%

S3	2016	2017
Poslovni prihodi (kamata +naknada)	1.005	1.939
Poslovni rashodi (kamata+naknada)	261	777
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	385,06%	249,55%

2.1. Racio pokazatelji (nastavak)

Najvažniji finansijski pokazatelji poslovanja Banke za posljednje 2 godine prikazani su u sljedećoj tabeli.

U hiljadama EUR

Opis	31.12.2016	31.12.2017	Bankarski sektor na dan 31.12.2017
Likvidna aktiva (LA)	3.679	4.743	1.058.900
Ukupni krediti	32.600	44.194	2.700.500
Ukupna aktiva (UA)	40.254	52.693	4.180.341
Ukupna pasiva (UP)	40.254	52.693	4.180.341
Ukupni depoziti	10.683	25.303	3.267.200
Kratkoročni depoziti	2.193	2.109	61.200
Ukupne pozajmice	21.533	20.089	280.083
Ukupni depoziti + pozajmice	32.216	45.392	3.547.283
Ukupne obaveze	32.342	45.630	
Osnovna sredstva	1.100	900	
Ostala aktiva	851	828	
Ukupni kapital	7.911	7.063	514.200

Pokazatelji likvidnosti			
Likvidna aktiva/depoziti	34,44%	18,74%	32,41%
Likvidna aktiva/ukupne obaveze	11,38%	10,39%	
Kredit/depoziti	305,16%	174,66%	82,65%
Kredit/depoziti+pozajmice	101,19%	97,36%	76,13%
Struktura aktive i pasive:			
Likvidna aktiva/ukupna aktiva	9,14%	9,00%	25,33%
Kredit/ukupna aktiva	80,99%	83,87%	64,60%
Osnovna sredstva/ukupna aktiva	2,73%	1,71%	
Ostala aktiva/ukupna aktiva	2,11%	1,57%	
Kapital/ukupna aktiva	19,65%	13,40%	48,56%
Struktura pasive:			
Depoziti/ukupna pasiva	33,03%	55,45%	78,16%
Pozajmice/ukupna pasiva	66,58%	44,03%	6,70%
Depoziti+ pozajmice/ukupna pasiva	80,03%	86,14%	84,86%

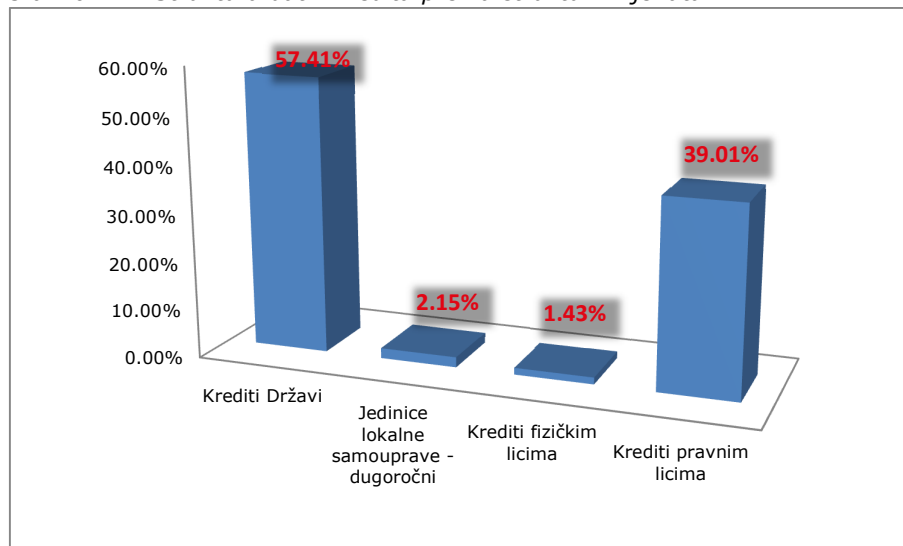
Na kraju 2017. godine, ratio krediti/depoziti iznosi 174,66%, što predstavlja smanjenje od 130,50% u odnosu na 2016. godinu. Razlog ovog smanjenja je povećanje depozita u odnosu na 2016. godinu za 136,85%.

Ratio pokazatelj likvidna aktiva/ukupna aktiva na dan 31. decembra 2017. godine iznosio je 9%. Ovaj ratio zabilježio je pad u iznosu od 0,14% u odnosu na 2016. godinu.

Ratio kapital/ukupna aktiva na dan 31. decembar 2017. godine zabilježio je pad od 6,25 % u odnosu na 31. decembar 2016. godine. Ovo smanjenje rezultiralo je smanjenjem osnovnog kapitala i rastom ukupne aktive na dan 31. decembra 2017. godine. Banka je dobro kapitalizovana, koeficijent solventnosti banke iznosi 27,82% i veći je od 10%, koliki je minimum propisan Zakonom o bankama.

2.1. Racio pokazatelji (nastavak)

Grafikon 1 – Struktura datih kredita prema strukturi klijenata

Kreditni pravnim licima su odobravani po sljedećim kamatnim stopama:

- Kratkoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 3,50% - 6,20%
- Dugoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 3,90% - 7,25%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite pravnim licima u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Za trajni obrtni kapital	3,50% - 6,20%
Overdraft	3,50% - 6,20%
Revolving	3,50% - 5,50%
Investicioni kredit	3,90% - 7,25%
Namjenski kredit	3,90% - 7,25%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Keš krediti	6,50% - 7,75%
Stambeni krediti	3,99% - 5,00%
Minusi po tekućem računu	9,00%

Na dan 31. decembra 2017 Banka nije imala nijedan kredit klasifikovan kao nekvalitetna aktiva (NPL).

2.2. Podaci o organima korporativnog upravljanja

Pravila imenovanja i opoziva članova Uprave

Imenovanje članova Odbora direktora

Članove Odbora direktora Banke imenuje i razriješava Skupština akcionara, u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima i Zakona o bankama.

Pri tome je posebno važno istaći da je neophodan uslov za imenovanje članova Odbora direktora, prethodno izdato odobrenje od strane Centralne banke Crne Gore. Navedeno odobrenje Centralne banke uslov za registraciju članova Odbora direktora u Centralnom registru za privredne subjekte.

Prije nego što se imenuje član Odbora direktora, Centralna banka provjerava ispunjenost negativnih/eliminatornih kriterijuma. U tom smislu, član Odbora direktora ne može biti lice:

1. koje kontroliše ili je član Odbora direktora ili izvršni direktor druge banke ili finansijske institucije, pravnog lica koje kontroliše druga banka ili finansijska institucija ili finansijskog holdinga;
2. koje je povezano sa pravnim licem:
 - a. u kojem druga banka ima kvalifikovano učešće,
 - b. koje je podređeni član bankarske grupe kojoj pripada ta banka;
 - c. koje je u posljednjih 12 mjeseci radilo u Centralnoj banci na poslovima na kojima je imalo uvid u podatke o poslovanju banaka koji se smatraju tajnom, a čije bi poznavanje moglo da dovede do konkurentne prednosti u odnosu na druge banke;
3. koje je u posljednjih 12 mjeseci bilo direktor ili član Upravnog odbora Fonda za zaštitu depozita;
4. nad čijom je imovinom bio otvoren stečajni postupak, odnosno sprovedeno izvršenje u značajnijem obimu;
5. koje je bilo na rukovodećim poslovima u banci ili drugom privrednom društvu u vrijeme kada je nad tim društvom otvoren stečajni postupak ili postupak likvidacije, osim ako Centralna banka ocijeni da ne postoji odgovornost tog lica za stečaj, odnosno likvidaciju tog privrednog društva;
6. koje je bilo član Odbora direktora ili rukovodeći radnik u banci u vrijeme kada je u toj banci uvedena privremena uprava;
7. kojem je odlukom nadležnog suda izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
8. koje je osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije člana Odbora direktora;
9. prema kojem banka ima ukupnu izloženost veću od 2% iznosa sopstvenih sredstava, ili je to lice vlasnik, član Odbora direktora ili izvršni direktor privrednog društva prema kojem Banka ima veliku izloženost.

Centralna banka će oduzeti odobrenje ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako nastanu smetnje za izbor u smislu naprijed navedenih ograničenja koja su propisana Zakonom o bankama.

Odobrenje Centralne banke Crne Gore prestaje da važi:

1. ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem funkcije u roku od šest mjeseci od dana izdavanja odobrenja;
2. danom prestanka funkcije člana Odbora direktora.

Odobrenje Centralne Banke ne prestaje da važi u slučaju reizbora člana Odbora direktora u toku trajanja mandata.

Imenovanje članova Odbora za reviziju

Kada su u pitanju članovi Odbora za reviziju, njih imenuje i razriješava Odbor direktora Banke. Za imenovanje članova Odbora za reviziju Zakon o bankama ne propisuje neophodno prethodno odobrenje od strane Centralne banke Crne Gore, kao što je to slučaj kod imenovanja članova Odbora direktora.

Imenovanje izvršnih direktora

U skladu sa članom 33 Zakona o bankama, izvršne direktore Banke imenuje Odbor direktora. Kandidati za izvršne direktore moraju prethodno dobiti odobrenje Centralne banke Crne Gore, što je neophodan uslov za njihovo imenovanje.

U smislu odredbi Zakona o bankama, Banka mora imati najmanje dva izvršna direktora od kojih je jedan glavni izvršni direktor.

Za izvršnog direktora Banke može biti izabrano samo lice koje ima visoko obrazovanje, priznati lični ugled i adekvatne stručne kvalifikacije, profesionalnu sposobnost i iskustvo na rukovodećim poslovima u banci ili u finansijskom sektoru, ako za njegov izbor nema smetnji iz člana 31. Zakona o bankama.

Izvršni direktori mogu biti strani državljani, s tim da najmanje jedan izvršni direktor mora poznavati jezik koji je u službenoj upotrebi u Crnoj Gori.

Izvršni direktori su zaposleni sa punim radnim vremenom u banci.

Prilikom odlučivanja o izdavanju odobrenja za izvršnog direktora Centralna banka može tražiti od kandidata za izvršnog direktora prezentaciju vođenja poslova banke.

Odobrenje Centralne banke za imenovanje izvršnog direktora je uslov za registraciju u Centralnom registru za privredne subjekte.

Centralna banka će oduzeti odobrenje ukoliko je izdato na osnovu neistinitih podataka ili ako izvršni direktor prestane da ispunjava uslove na osnovu kojih je odobrenje izdato.

Odobrenje prestaje da važi:

1. ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem dužnosti u roku od 30 dana od dana izdavanja odobrenja;
2. danom prestanka dužnosti izvršnog direktora;
3. danom isteka ugovora o radu u banci.

Imenovanje članova drugih tijela

Pored Odbora za reviziju, Odbor direktora je imenovao, u skladu sa Zakonom o bankama i druga tijela kao što su: ALCO komitet, Viši kreditni odbor i Kreditni odbor.

Članove ovih tijela imenuje i razrješava Odbor direktora na redovnim sjednicama. Za imenovanje odnosno razrješavanje članova ALCO komiteta, Višeg kreditnog odbora i kreditnog odbora, nije potrebno prethodno odobrenje Centralne banke Crne Gore, u smislu odredbi Zakona o bankama.

Djelokrug rada i odgovornosti Odbora direktora

U skladu sa odredbama Zakona o bankama, Statuta Banke i Kodeksa korporativnog upravljanja, Odbor direktora odgovoran je za sljedeći djelokrug rada:

1. uspostavlja i održava sistem upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju;
2. utvrđuje ciljeve i strategije banke i obezbjeđuje njihovo sprovođenje;
3. utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju;
4. utvrđuje godišnji plan banke, uključujući i finansijski plan;
5. usvaja godišnji izvještaj o poslovanju Banke sa izvještajem spoljnog revizora i izvještaje o poslovanju Banke tokom godine;
6. odobrava transakcije koje značajnije utiču na strukturu bilansa i rizičnost poslovanja Banke, u skladu sa politikama i procedurama za upravljanje rizicima;
7. periodično razmatra i ocjenjuje izuzetke učinjene u odnosu na utvrđene politike i procedure;
8. usvaja godišnji plan interne revizije i izvještaje interne revizije;
9. uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, adekvatne veličini banke, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika;
10. razmatra izvještaje Centralne banke o izvršenoj kontroli;
11. bira izvršne direktore i druga lica odgovorna za vođenje poslova unutar pojedinih područja poslovanja banke i određuje im zaradu;
12. bira spoljnog revizora Banke;

Djelokrug rada i odgovornosti Odbora direktora (nastavak)

13. bira članove odbora za reviziju;
14. razmatra godišnji izvještaj o radu odbora za reviziju;
15. utvrđuje predloge odluka koje donosi skupština akcionara i stara se o sprovođenju odluka skupštine akcionara;
16. donosi opšte akte banke, osim akata koje donosi skupština akcionara;
17. donosi etičke standarde ponašanja zaposlenih u banci;
18. odobrava uvođenje novih proizvoda i usluga u poslovanje banke;
19. saziva sjednice skupštine akcionara;
20. obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom banke.

U smislu odredaba Zakona o bankama, posebno je definisana odgovornost Odbora Direktora za:

1. uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju;
2. obezbjeđivanje poslovanja banke u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i aktima banke, kao i za sprovođenje izrečenih mjera Centralne banke;
3. sigurnost poslovanja i finansijsku stabilnost banke;
4. tačnost svih izvještaja o poslovanju banke koji se objavljuju ili dostavljaju skupštini akcionara, Centralnoj banci i nadležnim organima.

Djelokrug rada i odgovornosti Odbora za reviziju

Odbor za reviziju čine najmanje tri člana, od kojih većina nijesu povezani sa Bankom, a imaju iskustvo na poslovima iz oblasti finansija.

Za člana Odbora za reviziju ne mogu biti birani izvršni direktori Banke.

Odbor za reviziju je odgovoran da:

- 1) analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje predloge za unaprjeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima;
- 2) analizira i prati funkcionisanje sistema interne kontrole;
- 3) razmatra program i izvještaje interne revizije i daje mišljenje o nalazima interne revizije;
- 4) prati realizaciju preporuka interne revizije;
- 5) analizira finansijske iskaze Banke prije njihovog dostavljanja Odboru direktora;
- 6) ocjenjuje kvalitet izvještaja i informacija prije njihovog dostavljanja Odboru direktora, a naročito:
 - primjenu računovodstvenih politika i procedura,
 - odluke koje zahtijevaju visoki stepen procjene,
 - uticaj neuobičajenih transakcija na finansijske iskaze,
 - kvalitet politika objedinjavanja podataka,
 - promjene nastale kao posljedica izvršenih revizija,
 - pretpostavke o trajnosti poslovanja,
 - usklađenost sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i propisima;
- 7) daje mišljenje o izboru spoljnog revizora banke i predlaže iznos naknade za vršenje revizije.

Odbor za reviziju priprema predloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Odbora direktora o tim pitanjima.

Odbor za reviziju podnosi godišnje izvještaje o svom radu Odboru direktora.

Djelokrug rada i odgovornosti Kreditnih odbora

Odbor direktora je shodno svojim zakonskim ovlašćenjima imenovao Viši kreditni odbor i Kreditni odbor koji su odgovorni za donošenje odluka o odobravanju kredita, pravnim i fizičkim licima, a sve u skladu sa Odlukom o limitima odobravanja koju je usvojio Odbor direktora na redovnoj sjednici održanoj 11. septembra 2015. godine, pod rednim brojem 65.

Članove Višeg kreditnog odbora i Kreditnog odbora imenuje i razrješava Odbor direktora.

Podaci o Predsjedniku i članovima Odbora Direktora, Odbora za reviziju, Kreditnog odbora i Višeg kreditnog odbora Banke su sljedeći:

Odbor direktora	Ime i prezime
Predsjednik	Savaš KÖLEMEN
član	Burcu TURKER
član	Bilge LEVENT
član	Ertan AYDIN
član	Ertan ALTIKULAÇ

Odbor za reviziju	Ime i prezime
Predsjednik	Ertan YILMAZ
član	Aykut ARSLAN
član	Hamdullah GURSOY

Menadžment	Ime i prezime
Glavni izvršni direktor	Mustafa ŞENMAN
Izvršni direktor	Goran BAKIĆ

Kreditni odbor	Ime i prezime
Predsjednik	Mustafa ŞENMAN
član	Vanja KIKOVIĆ

Viši kreditni odbor	Ime i prezime
Predsjednik	Burcu TURKER
Član	Mustafa ŞENMAN
Član	Vanja KIKOVIĆ

3. Mjere zaštite životne sredine

Sve aktivnosti Banke mogu se smatrati ekološki prihvatljivim. Banka poštuje sva pravila, procedure i najbolje prakse lokalne zajednice u navedenom kontekstu.

Upravljanje otpadom

Banka u svom poslovanju u najvećoj mjeri koristi papir kao potrošni materijal. Godišnja potrošnja procijenjena je na 540 riseva papira formata A4/80g/m², što iznosi oko 270.000 listova. Najveći dio se arhivira ili uručuje klijentima dok procijenjena godišnja količina papirnog otpada iznosi do 7% ili 18.900 listova papira. S obzirom da je navedena količina značajno ispod 20t otpada, Banka nije obveznik izrade Plana upravljanja otpadom.

Uvođenjem Document Management System-a (DMS) u kasnijim godinama poslovanja potrošnja papira će se značajnije dodatno redukovati.

Upravljanje vodom

Banka se smatra skromnim potrošačem vode koji na godišnjem nivou iznosi manje od 1.200 kubika.

Upravljanje energijom

Banka u svom poslovanju u najvećoj mjeri koristi električnu energiju koja se smatra kao ekološki energetska izvor. Takođe se konstantno ulaže napor u optimizaciju električne energije za zadovoljavanje osnovnih potreba.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

4. Planirani budući razvoj

Planirane projekcije budžeta za period 2018, 2019 i 2020 prikazan je u sljedećim tabelama.

u hiljadama EUR

AKTIVA	2018	2019	2020
Likvidna sredstva	6.479	8.991	10.611
Hartije od vrijednosti (neto)	2.365	2.476	2.587
KREDITI	69.789	93.891	108.261
Privreda	64.951	83.101	89.374
Stanovništvo	4.838	10.790	18.887
NPL KREDITI	-	116	364
OSNOVNA SREDSTVA I NEMATERIJALNA AKTIVA	723	524	467
OSTALA AKTIVA	551	742	855
ISPRAVKE VRIJEDNOSTI	(173)	(648)	(784)
Kreditni	(165)	(640)	(776)
Ostalo	(8)	(8)	(8)
UKUPNA AKTIVA	79.734	106.092	122.361
PASIVA			
UKUPNI DEPOZITI	50.248	67.685	83.641
Avista	6.979	9.401	13.035
Oročeni	43.269	58.284	70.606
POZAJMICE	14.600	23.300	22.000
REZERVACIJE	3	23	27
OSTALA PASIVA	209	260	283
KAPITAL	14.674	14.824	16.410
Akcijski kapital	18.000	18.000	18.000
Rezerve	112	216	320
Gubitak	(3.438)	(3.392)	(1.910)
UKUPNA PASIVA	79.734	106.092	122.361

U hiljadama EUR

BILANS USPJEHA	2018	2019	2020
PRIHODI OD KAMATA	2.737	3.882	4.787
PRIHODI OD KAMATA NA KREDITE	2.642	3.787	4.692
PRIHODI OD KAMATA NA HOV	95	95	95
RASHODI OD KAMATA	(574)	(717)	(944)
RASHODI OD KAMATA NA DEPOZITE	(419)	(554)	(768)
RASHODI OD KAMATA NA POZAJMICE	(155)	(163)	(176)
NETO PRIHODI OD KAMATA	2.163	3.165	3.843
PRIHODI OD NAKNADA	374	727	1.402
RASHODI OD NAKNADA	(219)	(378)	(701)
NETO PRIHODI OD NAKNADA	155	349	701
KURSNE RAZLIKE	17	28	35
OSTALI RASHODI POSLOVANJA	(2.668)	(2.987)	(3.192)
TROŠKOVI ZARADA	(1.161)	(1.301)	(1.477)
POREZI I NAKNADE	(24)	(28)	(32)
AMORTIZACIJA	(450)	(500)	(335)
OSTALI ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI	(1.033)	(1.158)	(1.348)
TROŠKOVI REZERVISANJA	(33)	(497)	(164)
(GUBITAK)/DOBITAK PRIJE POREZA	(366)	58	1.223
POREZ NA DOBIT	-	5	109
NETO (GUBITAK)/DOBITAK	(366)	53	1.114

Banka je u 2018. godini planirala godišnji rast kreditnog portfolija za 58%, u 2019. godini 35% dok je planirani rast za 2020. godinu 15%.

4. Planirani budući razvoj (nastavak)

Struktura rasta portfolija po sektorima data je u tabelama:

U hiljadama EUR

Kreditni privredi	2018	2019	2020
Godišnji rast (%)	50%	28%	7%
Stanje na kraju godine	64.951	83.101	89.374
Kumulativni prihod od kamata	2.472	3.316	3.887

Kreditni stanovništva	2018	2019	2020
Godišnji rast (%)	666%	123%	75%
Stanje na kraju godine	4,838	10.790	18.887
Kumulativni prihod od kamata	170	471	805

Planirani rast depozita i pozajmica u 2018., 2019. i 2020. godini prikazan je u sljedećim tabelama:

Avista depoziti	2018	2019	2020
Stanje na kraju perioda	6.979	9.401	13.035

Oročeni depoziti	2018	2019	2020
Stanje na kraju perioda	43.269	58.284	70.606
Kumulativni rashod od kamata	419	554	768

Pozajmice	2018	2019	2020
Stanje na kraju perioda	14.600	23.300	22.000
Kumulativni rashod od kamata	155	163	176

Banka je planirala ulaganja u osnovna sredstva i nematerijalnu imovinu koja se najvećim dijelom odnosi na ulaganja u otvaranje novih ekspozitura.

Ukupan CAPEX	2018	2019	2020
Ulaganje u kartično poslovanje	28	40	15
Ulaganje u IT	138	-	-
Ukupna ulaganja u nove ekspoziture	143	277	277
Ukupan CAPEX	309	317	292

Banka u toku 2018. planira da otvori jednu ekspozituru. U toku 2019. godine planira da otvori dvije ekspoziture, dok u toku 2020. godine Banka planira da otvori, takođe, još 2 ekspoziture.

Banka je u toku 2018. godine planirala dokapitalizaciju u iznosu od 8 miliona EUR .

5. Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja

5.1. Istraživanje i razvoj

Uvođenje i efikasno korišćenje novih tehnologija

Banka je u fazi svog osnivanja tokom 2015. godine uvela pažljivo osmišljene najsavremenije tehnologije koje se primjenjuju u bankarskom poslovanju. Tu se prije svega misli na hardver, softver kao i na komunikacione tehnologije.

Modernizacija opreme

Iako je riječ o kontinuiranom procesu, Banka u vremenu pisanja ovog izvještaja raspolaže sa adekvatnom savremenom opremom koja ne zahtijeva dalja značajnija investiciona ulaganja.

Automatizacija poslovanja

Automatizacija poslovanja je razvojni proces koji se kontinuirano odvija u banci imajući u vidu dinamičan razvoj ICT-a, zahtjeve tržišta, kao i djelovanje konkurencije.

Naučno-istraživačke, razvojne i tehnološke studije

Banka za sada nije imala aktivnosti u datom kontekstu.

5.2. Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

Banka vodi računa o profesionalnom razvoju zaposlenih. U organizacionoj strukturi Banke postoji jedan Ovlašćeni računovođa i jedan Sertifikovani računovođa sa Licencom eksternog revizora izdatom od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Interni revizor posjeduje sertifikat Ovlašćeni interni revizor specijalista za Banku i privredu.

Zaposleni sa navedenim sertifikatima redovno ostvaruju kontinuiranu edukaciju organizovanu od strane Instituta Sertifikovanih računovođa i Instituta internih revizora.

Kontinuirana edukacija se izvršava praćenjem profesionalne literature, seminara, savjetovanja i simpozijuma.

Banka je na dan 31. decembra 2017. godine izdvojila 3 hiljade EUR za edukaciju svojih zaposlenih u zemlji.

U toku prošle godine u saradnji sa Matičnom bankom organizovani su treninzi i edukacije za zaposlene u cilju unapređenja poslovnih procesa u Banci.

Banka učestvuje u Vladinom programu stručnog osposobljavanja visokoškolaca svake godine.

6. Informacije o otkupu sopstvenih akcija, odnosno udjela

Na dan 31. decembra 2017. godine akcionar Banke (100%) je TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI ANONİM ŞİRKETİ. Akcijski kapital Banke čini 10.000 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od 1.000 EUR. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Banka na dan 31. decembra 2017. godine, nije otkupljivala tokom 2017. godine sopstvene akcije/udjele.

7. Poslovne jedinice

Banka je neposredno nakon početka poslovanja u 2015. godini otvorila svoju prvu ekspozituru univerzalnog tipa koja pruža usluge klijentima, fizičkim i pravnim licima. Ekspozitura je formalno registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata, 20. jula 2015. godine. Adresa ekspoziture je Bulevar Ivana Crnojevića br. 101, 81 000 Podgorica.

U ekspozituri trenutno radi 5 zaposlenih uključujući i Menadžera filijale.

8. Podaci o finansijskim instrumentima od značaja za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka je ostvarila gubitak u iznosu od 865 hiljada EUR. Ukupna sopstvena sredstva na dan 31. decembra 2017. godine su iznosila 6.421 hiljadu EUR, što predstavlja pad od 11,77% u odnosu na sopstvena sredstva na dan 31. decembra 2016. godine kada su iznosila 7.177 hiljada EUR.

U odnosu na 31. decembar 2016. godine, kao posljedica pojačane kreditne aktivnosti, ukupni krediti su porasli za 35,57%. Na dan 31. decembra 2017. godine ukupni krediti su iznosili 44.194 hiljade EUR, dok su na dan 31. decembra 2016. godine ukupni krediti iznosili 32.600 hiljada EUR.

Ukupna aktiva na dan 31. decembra 2017. godine iznosi 52.693 hiljade EUR, što predstavlja povećanje od 30,90% u odnosu na 2016. godinu, kada je iznosila 40.254 hiljade EUR. Navedeno je posljedica povećane kreditne aktivnosti u 2017. godini.

Ukupne obaveze Banke na dan 31. decembra 2017. godine iznose 45.630 hiljada EUR što predstavlja povećanje od 41,08% u odnosu na 31. decembar 2016. godine kada su iznosile 32.342 hiljade EUR.

Ukupan iznos depozita klijenata na dan 31. decembra 2017. godine iznose 25.303 hiljade EUR što predstavlja povećanje od 136,86% u odnosu na 31. decembar 2016. godine, kada su iznosili 10.683 hiljade EUR.

Ukupni depoziti klijenata čine 48,02% od ukupne aktive Banke.

Pozajmljena sredstva od banaka na dan 31. decembra 2017. godine iznose 20.089 hiljada EUR što predstavlja smanjenje od 6,70% u odnosu na 31. decembar 2016. godine, kada su iznosila 21.533 hiljade EUR.

Sva pozajmljena sredstva su od strane članica Ziraat Grupe i predstavljaju 38,12% u odnosu na ukupnu aktivu Banke.

Banka kao članica Ziraat Grupe ima pristup interbank (intergroup) money market tržištu, gdje u veoma kratkom vremenskom roku može da obezbijedi likvidna novčana sredstva u vidu pozajmica od matične banke ili od neke druge banke članice Ziraat Grupe.

Na osnovu navedenih pozicija možemo zaključiti da je Banka obezbijedila potrebnu diversifikaciju izvora finansiranja.

9. Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom

9.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem za upravljanje rizicima podrazumijeva i odgovarajuću Strategiju za upravljanje rizicima, kao opšti akt koji predstavlja polaznu osnovu za izvođenje politika i procedura za upravljanje pojedinim vrstama rizika. Sistem za upravljanje rizicima je uspostavljen na način da odgovara veličini Banke, složenosti proizvoda i usluga u poslovanju kao i nivou preuzetog rizika.

Strategija za upravljanje rizicima donosi se, prema zakonskim odredbama, za vremenski period koji nije kraći od tri godine. Banka periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje adekvatnost strategije za upravljanje rizicima.

Banka, u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i dobrim praksama za upravljanje rizicima u bankama, kontinuirano upravlja svim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju. S tim u vezi, Banka je pripremila Strategiju za upravljanje rizicima.

Banka, u skladu sa propisima, nastoji da uspostavi sistem za upravljanje rizicima, kojim se obezbjeđuje:

- identifikacija rizika koji proizilaze iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda ili aktivnosti;
- mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;
- praćenje i analiziranje rizika i
- kontrolisanje rizika limitiranjem i minimiziranjem rizika.

9.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika (nastavak)

Banka je u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima usvojila više internih akata: politike, procedure, odluke, uputstva i slično (vidjeti poglavlje 9.4).

Za izvještavanje i nadzor nad rizicima nadležan je Odbor direktora Banke koji preko Izvršnih direktora Banke nastoji upravljati svim vrstama rizika sa akcentom na kreditne, operativne i tržišne rizike.

9.2. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

U skladu sa Zakonom, **Odbor direktora** je odgovoran za uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima. U tom cilju Odbor direktora je formirao stalna radna tijela za nadzor nad upravljanjem rizicima u pojedinim područjima poslovanja Banke. U odgovornosti Odbora direktora je da, preko usvajanja strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima, uspostavi adekvatan odnos prinosa i rizika koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke. Odbor direktora prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu zakonskih obaveza, ali i interesa akcionara.

Odbor za reviziju priprema prijedloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Odbora direktora o tim pitanjima. Osnovne dužnosti i odgovornosti Odbora za reviziju su analiziranje finansijskih iskaza Banke, razmatranje programa i izvještaja interne revizije i davanje mišljenja o nalazima interne revizije, praćenje i analiza usklađenosti poslovanja Banke sa zakonom i propisima, davanje mišljenja o izboru spoljnog revizora Banke i predlaganje iznosa naknade za vršenje revizije i dr. Odbor za reviziju analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje prijedloge za unaprjeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima.

Odbor za reviziju najmanje jednom godišnje, kroz godišnji izvještaj o radu, podnosi Odboru direktora informacije i podatke o funkcionisanju sistema upravljanja rizicima, ukazuje na slabosti i daje prijedloge za unaprjeđenje i poboljšanje ovog sistema.

Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) razmatra mjesečne izvještaje o rizicima Sektora za upravljanje rizicima, na osnovu kojih sagledava aktuelni rizični profil Banke i postavlja ga u kontekst odnosa aktive i pasive neophodan za ostvarivanje strateških ciljeva Banke. ALCO komitet ima nadležnosti i zaduženja za upravljanje tržišnim, rizikom likvidnosti i drugim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, upravljanje kapitalom Banke, upravljanje cjenovnom politikom i propisivanje vrijednosti internih pokazatelja, kao i granice dozvoljenih odstupanja od pokazatelja na osnovu kojih se prati struktura bilansa stanja Banke.

Kreditni odbor je zadužen za definisanje politike izloženosti Banke i za ocjenjivanje i odbijanje svih kreditnih izloženosti koje nijesu u skladu sa tom politikom. Kreditni odbor donosi odluku o odobravanju plasmana do nivoa kada pojedinačni plasman predstavlja 10% sopstvenih sredstava Banke (velike izloženosti). Odluku o odobravanju velike izloženosti može donijeti isključivo Odbor direktora Banke.

Banka u svojoj organizacionoj strukturi ima i nezavisnu organizacionu jedinicu koja je u punoj mjeri posvećena identifikaciji, mjerenju i praćenju svih rizika kojima je Banka izložena – Sektor za upravljanje rizicima. Ovakav pristup obezbjeđuje odvojenost funkcije upravljanja, odnosno praćenja rizika od poslovne funkcije u banci, što je neophodno zbog dostizanja potrebne objektivnosti prilikom donošenja odluka.

Sektor za upravljanje rizicima je zadužen da redovno prati i analizira kvalitet cjelokupnog kreditnog portfolija i na osnovu toga predlaže formiranje odgovarajućeg iznosa ispravki vrijednosti i rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Kod tržišnih i rizika likvidnosti i praćenja rizika portfolija hartija od vrijednosti, Sektor za upravljanje rizicima u skladu sa usvojenim politikama i u saradnji sa poslovnim dijelom određuje limite za pojedine vrste rizika, koje usvaja Odbor direktora. Sektor za upravljanje rizicima prati izloženost određenoj vrsti rizika i utvrđuje da li je ta izloženost u okviru definisanih limita i o tome izvještava ALCO komitet i Odbor direktora.

Organizacioni dio upravljanja rizicima odgovoran je i za sistem izvještavanja, kako spoljnim korisnicima (Centralna banka Crne Gore, spoljni revizor, kreditori), tako i internim korisnicima (ALCO, Izvršni menadžment, Odbor za reviziju, Odbor direktora).

9.3. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika

Sektor za upravljanje rizicima, analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- rizik zemlje;
- operativni rizik i
- ostale rizike (reputacioni, rizik usklađenosti i dr.).

Kod kreditnog rizika Sektor za upravljanje rizicima i Sektor za upravljanja kreditima:

- vrše kontrolnu analizu kreditnih prijedloga, određuje se kvalitet aranžmana, klasifikuje pojedinačni plasman/klijent i utvrđuje nivo rezervacija;
- kontinuirano vrše analizu strukture i kvaliteta cjelokupnog kreditnog portfolija, koja obuhvata analizu koncentracije rizika, procjenu budućih trendova strukture i kvaliteta kreditnog portfolija, stresna testiranja kreditnog rizika i sl.;
- u okviru svoje odgovornosti koja podrazumijeva obezbjeđenje stabilnog portfolija rizičnih plasmana utvrđuju, predlažu i/ili revidiraju limite, odnosno, maksimalni nivo ekspoziranja u odnosu na pojedinačne klijente, djelatnosti i geografske oblasti itd.;
- prate koncentraciju izloženosti, vode evidenciju izloženosti prema pojedinim licima, grupama povezanih lica i licima povezanim sa Bankom, pojedinim industrijskim i ekonomskim sektorima, geografskim regionima, kao i druge grupe kredita i ostalih izloženosti koje imaju slične karakteristike rizika i kontroliše da li Banka posluje u skladu sa utvrđenim limitima izloženosti;
- vode posebnu brigu o plasmanima klasifikovanim u substandardnu, lošu aktivu i/ili kao gubitak i na mjesečnom nivou podnose izvještaje ALCO i Odboru direktora;
- na mjesečnom nivou podnose ALCO i Odboru direktora Banke sveobuhvatan izvještaj o rizicima kojima je Banka izložena, u cilju davanja preporuka za upravljanje rizicima Banke, u okviru koga je elaboriran i kreditni rizik Banke;
- pripremaju pojedinačne izvještaje u nadležnosti Sektora propisane odlukama CBCG koji se dostavljaju CBCG na mjesečnom i kvartalnom nivou i
- obavlja druge poslove koji su u vezi sa praćenjem, upravljanjem i izvještavanjem o kreditnom riziku.

Sektor za upravljanje rizicima prati tržišne rizike kontrolom rizika kamatne stope, deviznog rizika, rizika likvidnosti i drugih, kao i rizik likvidnosti i rizik zemlje, sprovodeći:

- identifikaciju postojećih tržišnih rizika i tržišnih rizika koji mogu nastati usljed afirmacije novih proizvoda ili aktivnosti;
- mjerenje tržišnih rizika kroz uspostavljanje mehanizama za procjenu tržišnih rizika;
- praćenje tržišnih rizika kroz analize stanja, promjena i trendova;
- limitima;
- kontrolisanje tržišnih rizika, upravljanje rizicima adekvatno rizičnom profilu Banke, preko definisanja limita i praćenja usklađenosti poslovanja Banke sa postavljenim limitima;
- mjerenje izloženosti riziku kamatne stope jedanput mjesečno i to primjenom gap analiza i standardizovanog kamatnog šoka;
- u cilju minimizacije izloženosti riziku plasmana, Banka vrši kategorizaciju domaćih i stranih banaka, odnosno finansijskih institucija na osnovu rejtinga inostranih banaka utvrđenog od strane priznatih međunarodnih rejting agencija Standard & Poors, Fitch i Moody's i finansijskog položaja domaćih banaka, na bazi podataka iz posljednjih finansijskih iskaza domaćih banaka o bilansnoj sumi i kapitalu;
- upravljanje rizikom likvidnosti kroz praćenje ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava i u tom smislu priprema odgovarajuće Gap analize, praćenje koncentracije depozita po pojedinim klijentima i po ročnosti, praćenje varijabilnosti depozita i izvještavanje o poštovanju uspostavljenih limita ročne usklađenosti sredstava i izvora finansiranja i dr.;
- mjerenje izloženosti riziku zemlje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika Banke. Banka sve zemlje dužnika rangira u jednu od sljedećih rizičnih kategorija: nerizične zemlje; zemlje niskog rizika; zemlje srednjeg rizika i zemlje visokog rizika, i to minimalno dva puta u toku kalendarske godine, po potrebi i češće.

9.4. Politike za zaštitu od rizika, ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika

Banka je definisala sljedeće politike, procedure i ostala interna akta Banke za ublažavanje rizika:

1. Strategija za upravljanje rizicima;
2. Strategija za upravljanje kapitalom;
3. Godišnji plan kapitala za 2017. godinu;
4. Strateški plan kapitala i izmjene i dopune Strateškog plana kapitala;
5. Strategija i politika za upravljanje rizikom likvidnosti;
6. Plan upravljanja likvidnošću u slučajevima ugrožene likvidnosti;
7. Politika za upravljanje operativnim rizikom;
8. Politika za upravljanje tržišnim rizicima;
9. Politika za upravljanje rizikom zemlje;
10. Kreditna politika za pravna lica;
11. Kreditna politika za fizička lica;
12. Interna metodologija za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama;
13. Metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rezidualni rizik;
14. Procedura za stresno testiranje izloženosti kreditnom riziku;
15. Procedura za upravljanje sredstvima i finansijskim iskazima;
16. Procedura za stresno testiranje rizika likvidnosti;
17. Metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik koncentracije i
18. Procedura za detaljnu kategorizaciju visoko rizičnih izloženosti.

9.5. Sistem unutrašnjih kontrola

Sistem izvještavanja o sprovedenim internim kontrolama se bazira na pojedinačnim izvještajima odgovornih lica u Banci, koja su zadužena za organizovanje i rukovodjenje pojedinim organizacionim jedinicama, na posebnim izvještajima ovlašćenih lica: internog revizora, compliance menadžera i ovlašćenog lica za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma kao i na preporukama Odbora za reviziju.

Na ovaj način se postiže puna informisanost Odbora direktora o kvalitetu sistema internih kontrola u Banci i o mjerama koje je potrebno preuzeti kako bi se sistem unaprijedio.

Upravljačku kontrolu sprovodi i menadžment kroz:

- Implementaciju strategija, politika, procedura i akata;
- Delegiranje dužnosti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- Praćenje rokova izvršavanja delegiranih poslova i realizacije planova poslovanja;
- Nadgledanja postupaka i evidencija koje se odnose na odlučivanje o poslovnim transakcijama, na svim nivoima organizacione strukture.
- Nadgledanje procesa evidentiranja poslovnih transakcija i sastavljanje finansijskih iskaza.

Uspostavljanjem opisanog sistema unutrašnjih kontrola Banka kontroliše nivo operativnog rizika kao i rizika u odnosu na postupak finansijskog izvještavanja.

9.6. Informacioni sistem

Banka počiva na tehnološki zaokruženom Informacioniom sistemu baziranom na primarnoj lokaciji u Podgorici i rezervnoj lokaciji u Bijelom Polju u potpunosti sposobnom da podrži poslovanje, rast i razvoj Banke, u poslovnom i informatičkom smislu.

Produkcioni sajt u Podgorici implementiran je na hardverskoj platformi pouzdanih i poznatih brendova koji u potpunosti zadovoljavaju industrijske i tehnološke standarde.

Ključni servisi su hostovani na virtuelnoj platformi sastavljenoj od fizičkih hostova i pripadajućem storage sistemu. Rezervne kopija podataka se čuvaju na zasebnoj hardverskoj platformi sastavljenoj od fizičkog servera i tape sistema, a kreiranje rezervnih kopija podataka vrši se više puta dnevno.

9.6. Informacioni sistem (nastavak)

Mrežna infrastruktura je sastavljena od core i access segmenta baziranog na switchevima, dok se komunikacija sa DR lokacijom i partnerima odvija i osigurana je firewall-ima poslednje generacije. Komunikacioni servisi za komunikaciju sa regulatorom i partnerima koriste MPLS mrežu provajdera sa kojim je Banka povezana sa dva različita fizička linka, terminirana na redundantnim uređajima. Na isti način je Banka i povezana sa globalnom Internet mrežom.

Rezervna lokacija je implementirana tako da u potpunosti preslikava primarnu lokaciju, sa nešto manjim kapacitetom u pogledu hardvera, dok je u funkcionalnom smislu u potpunosti jednaka produkcionoj lokaciji. Procedurama IT sektora jasno je definisan tehnički postupak prelaska sa primarne na rezervnu lokaciju.

Za Core Banking Sistem odabran je softverski proizvod PUB2000 kompanije Asseco SEE koji podržava poslovanje sa fizičkim i pravnim licima, kartične poslove, izveštavanja regulatora, usluge elektronskog bankarstva itd. Redovno ažuriranje softverskih verzija osigurava funkcionalnost i pouzdanost. Sem Core Banking Sistema, Banka je implementirala i dodatne softverske pakete kako bi zaokružila poslovne procese potrebne za nesmetan rast i razvoj Banke.

Banka samostalno hostuje i održava servise poput email-a, aktivnog direktorijuma, monitoringa i sistema IT sigurnosti. Sve instance Informacionog Sistema su zaštićene mehanizmima zaštite: IPS/IDS, end-point-protection, anti-spam i anti-malware.

Kompletna hardverska platforma je implementirana i počiva na redundantnim uređajima, a njihovo ažuriranje se vrši na način da prate sve tehnološke aspekte i osiguravaju stabilan rad Informacionog Sistema.

9.7. Proces interne procjene adekvatnosti kapitala

Banka ima pouzdane, efikasne i svobuhvatne strategije i procese za kontinuiranu procjenu i održavanje iznosa, vrste i raspodjele internog kapitala, pod kojim se podrazumijeva kapital koji Banka smatra adekvatnim u odnosu na vrste i nivo rizika kojim je izložena, ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju. Strategije i procesi su predmet redovnog internog preispitivanja, kojim se obezbjeđuje njihova sveobuhvatnost i srazmjernost prirodi, obimu i složenosti poslovnih aktivnosti Banke.

Banka procjenu adekvatnosti internog kapitala sprovodi jednom godišnje i dostavlja je Centralnoj Banci Crne Gore najkasnije do 30. aprila za prethodnu godinu, u skladu sa članom 250 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Banka i dalje spada u red malih banaka sa malim procentualnim učešćem na tržištu. Zbog toga se Izveštaj o ICAAP-u priprema u skladu sa principom proporcionalnosti, imajući u vidu veličinu Banke, nivo kreditnog portfolija, kao i prirodu, obim i složenost poslovanja koje Banka obavlja i zasniva se na korišćenju jednostavnih metoda na bazi ICAAP principa.

9.8. Implementacija novih međunarodnih standarda

Saglasno MSFI 9 koji je stupio na snagu 1. januara 2018. godine, Banka je izmijenila računovodstvene politike za priznavanje, klasifikaciju i mjerenje finansijskih sredstava i obaveza kao i obezvrjeđenje finansijskih sredstava.

Banka nije primijenila odredbe MSFI 9 na ranije periode finansijskog izveštavanja.

Efekti usklađivanja knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza na datum prve primjene standarda biće priznati kroz neraspoređenu dobit kao korekcija početnog stanja za 2018. godinu.

10. Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti

Banka prepoznaje sljedeće materijalne rizike kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju:

Kreditni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema banci.

Rizik koncentracije - dio kreditnog rizika koji se odnosi na velike (povezane) individualne izloženosti i značajne izloženosti prema grupama drugih ugovornih strana, čiju vjerovatnoću neizmirenja opredjeljuju i zajednički osnovni faktori (sektor, ekonomija, geografska područje i dr.). Rizik koncentracije – za ostale rizike definiše izloženost ili skup izloženosti koje povezuju zajednički faktori rizika, a koja može dovesti do gubitaka koji mogu ugroziti poslovanje Banke.

Rezidualni rizik – podkategorija kreditnog rizika i predstavlja rizik da su priznato mjerenje rizika i tehnike za ublažavanje koje koristi Banka manje efikasni nego što se očekivalo.

Tržišni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima u bilansu i vanbilansu banke, uzrokovana promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizicima povezanim sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu.

Pozicijski rizik je rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta, u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta iz promjene cijene, odnosno varijable. Pozicijski rizik se dijeli na:

- a. opšti pozicijski rizik
- b. specifični pozicijski rizik

a. Opšti pozicijski rizik predstavlja rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta usled promjene nivoa kamatnih stopa ili promjena na tržištu kapitala nezavisno od bilo koje specifične karakteristike tog finansijskog instrumenta.

b. Specifični pozicijski rizik predstavlja rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta usled činjenica vezanih za njegovog izdavaoca, odnosno u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta u vezi sa izdavaocem osnovnog finansijskog instrumenta.

Devizni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usled promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Operativni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka u poslovanju banke usled neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji banku mogu izložiti gubitku.

Rizik kamatnih stopa koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke (rizik kamatnih stopa iz bankarske knjige) je rizik nastanka gubitka u poslovanju banke usled promjene kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa koje nijesu namijenjene za trgovinu.

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoću da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata političko-ekonomski rizik i rizik transfera.

Strateški rizik je postojeći ili potencijalni rizik u odnosu na prihode i kapital koji proizilazi iz promjena u poslovnom okruženju i iz nepovoljnih poslovnih odluka, neodgovarajuće implementacije odluka i nedostatka adekvatnog odgovora na promjene u poslovnom okruženju.

11. Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima i neizvjesnostima poslovanja

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- operativni rizik;
- rizik kamatne stope i
- rizik likvidnosti;

11.1. Kreditni rizik

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispunji sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši najmanje jednom godišnje. Kreditnim rizikom se upravlja, kako na nivou pojedinog plasmana, tako i na nivou cjelokupnog portfolija. Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje limit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

U cilju obezbjeđivanja neophodnih pretpostavki za adekvatno upravljanje kreditnim rizikom, analiza izloženosti vrši se po dva osnova – na nivou pojedinačnog plasmana kada se utvrđuje bonitet i gornja granica zaduženja komitenta ili grupe povezanih komitenata i na nivou cjelokupnog portfolija po sljedećim osnovama:

- struktura portfolija po pojedinim kategorijama (krediti privredi, državi, stanovništvu, vanbilansne izloženosti);
- struktura portfolija po bonitetnim grupama (kretanja između pojedinih bonitetnih kategorija, prelazne matrice, procenat pokrića rezervama, coverage ratio);
- struktura portfolija po urednosti izmirivanja obaveza;
- struktura portfolija po djelatnostima;
- koncentracija kod klijenata tzv. velikih izloženosti (klijenti ili grupe povezanih klijenata kod kojih je izloženost veća od 10% rizičnog kapitala);
- koncentracija kredita po pojedinim geografskim regionima i dr.

Rezerve za kreditne rizike izdvajaju se u skladu sa važećom regulativom Centralne banke Crne Gore. Iznos rezervi za potencijalne gubitke po stavkama aktive obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se množi sa utvrđenim procentom rezervi, s tim što banka može prethodno knjigovodstvenu vrijednost stavke aktive za koju obračunava rezervu umanjiti za:

- iznos kolaterala u vidu novčanog depozita;
- iznos potraživanja koji je pokriven neopozivom garancijom;
- zemalja ili centralnih banaka zemalja OECD-a;
- matične banke ili banke koja pripada bankarskoj grupi kojoj pripada Banka;
- banaka sa rejtingom boljim od BBB+/A+, utvrđenim od eksterne agencije Standard&Poor`s, odnosno ekvivalentnim rejtingom drugih međunarodno priznatih rejting agencija;
- pravnih lica čije poslovanje kontroliše Centralna banka Crne Gore.

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguću izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. U cilju što efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom, Banka izrađuje stresne scenarije kreditnog rizika, pri čemu se posmatra uticaj slabljenja kvaliteta kreditnog portfolija na likvidnost, profitabilnost i adekvatnost kapitala Banke.

Banka je u dosadašnjoj praksi pri donošenju odluka o odobravanju plasmana vodila računa o poštovanju maksimalno dozvoljene izloženosti ka jednom licu ili grupi povezanih lica. Svi do sada odobreni plasmani su u skladu sa definisanim internim limitima, kao i limitima koji su definisani aktuelnom zakonskom regulativom.

11.1. Kreditni rizik (nastavak)

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2017. godine je prikazana u narednoj tabeli:

Pokazatelji poslovanja propisani od strane CBCG	Propisani Limit	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31.decembra	
		CBCG	2017.
Koeficijent solventnosti banke	min 10%	27,82%	30,43%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	24,92%	25,00%
Zbir velikih izloženosti	max 800%	186,67%	224,09%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	113,16%	100,67%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	1,09%	0,91%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1%	3,39%	4,21%

Pored kredita, Banka je klijentima odobravalala i garancije i akreditive, koji predstavljaju vanbilansne izloženosti.

Ocjena kreditne sposobnosti je bila osnova za odobravanje svakog plasmana, definisanog maksimalnog iznosa zaduženja (limita). Banka je procjenjivala kreditnu sposobnost klijenta služeći se prvenstveno alatima kao što su kvantitativna (finansijska) i kvalitativna analiza i procjenom kvaliteta kolaterala, ne zanemarujući načela vrednovanja preuzetih rizika kroz klasifikaciju plasmana i potencijalnih obaveza Banke. Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja. Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala. Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

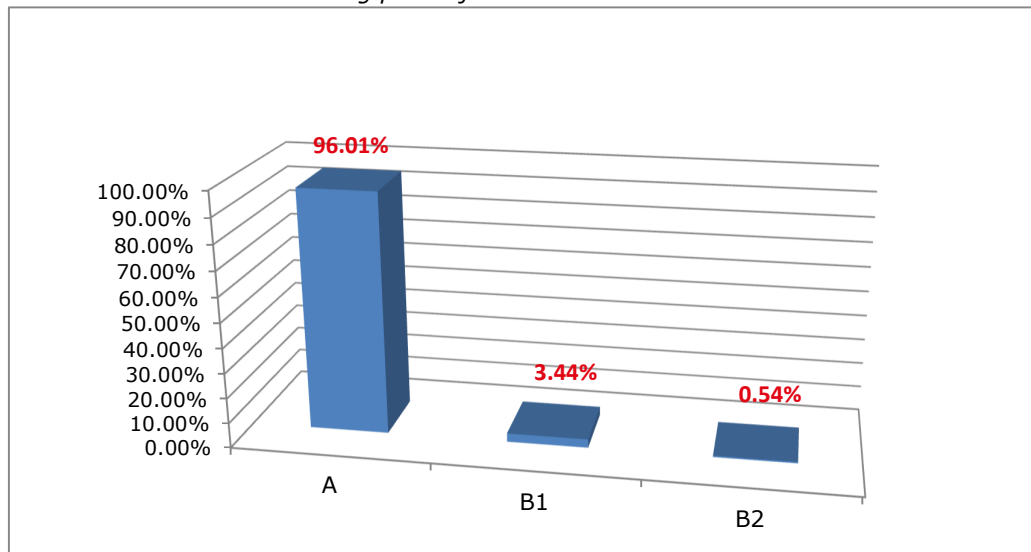
- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima;
- mjenice (korporativne i lične);
- ovlašćenja za naplatu sa računa;
- administrativne zabrane;
- žiranti (za kredite odobrene fizičkim licima);
- polise osiguranja i
- bankarske garancije.

Nakon izvršene procjene finansijskog stanja i kreditne sposobnosti dužnika, kao i nakon sagledavanja vrijednosti i pravne sigurnosti kreditne zaštite i drugih relevantnih faktora, Sektor upravljanja kreditima utvrđuje klasifikaciju dužnika kao mjeru očekivanog kreditnog rizika, verifikuje interni rejting, te daje svoj stav o opravdanosti preuzimanja identifikovanog rizika.

11.1. Kreditni rizik (nastavak)

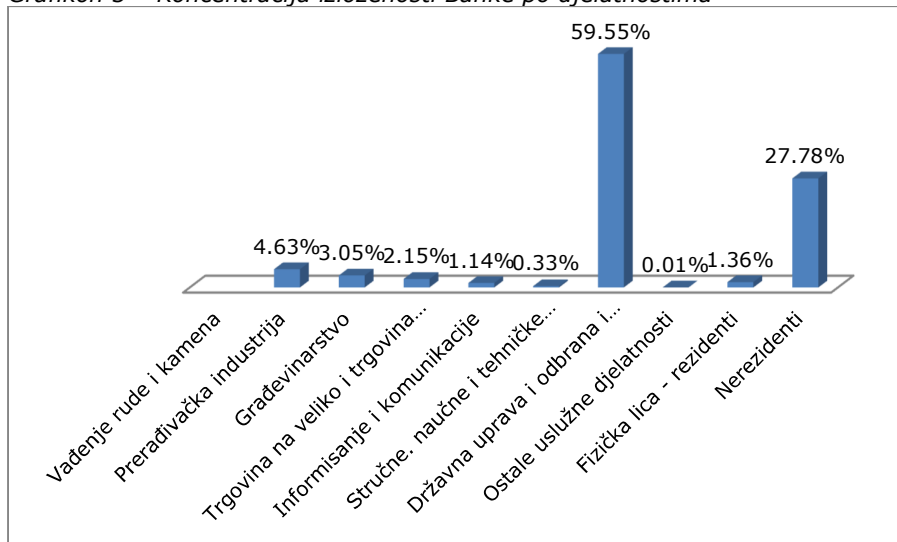
Struktura kreditnog portfolija prikazana je na sljedećem grafikonu:

Grafikon 2 - Struktura kreditnog portfolija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana na sljedećem grafikonu:

Grafikon 3 – Koncentracija izloženosti Banke po djelatnostima

11.2. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu gubitaka u okviru bilansnih i vanbilansnih pozicija usljed kretanja cijena na tržištu. Tržišni rizik se prvenstveno odnosi na promjene kamatnih stopa, deviznih kurseva i cijene akcija, tako da su najznačajniji rizici koji se izvode iz tržišnog rizika sljedeći:

- Devizni rizik;
- Pozicijski rizik (cjenovni i rizik kamatne stope);
- Tržišni rizici koji su povezani sa kreditnim rizikom (rizik druge ugovorne strane i rizik poravnanja).

Politika upravljanja tržišnim rizikom definiše način identifikacije, mjerenja, praćenja i upravljanja rizikom kamatne stope, valutnim rizikom, cjenovnim rizikom i drugim rizicima koji su povezani sa trgovačkim aktivnostima. Politika upravljanja tržišnim rizikom će biti prilagođena obimu poslovanja Banke.

11.2. Tržišni rizik (nastavak)

11.2.1. Devizni rizik

Rizik od promjene kurseva stranih valuta jeste rizik od promjene vrijednosti sredstava i obaveza, usljed promjene kursa strane valute.

Banka devizni rizik mjeri i ograničava dnevno i to na agregatnoj osnovi i individualno po valutama.

Neto otvorena devizna pozicija banke na kraju dana, za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 15% osnovnog kapitala Banke.

Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 20% osnovnog kapitala Banke.

Neto otvorene pozicije na kraju dana za ostale valute ne mogu iznositi više od:

- 5% osnovnog kapitala banke, pojedinačno po valuti;
- 10% osnovnog kapitala, ukupno za sve ostale valute Banke.

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Banka je u maloj mjeri izložena deviznom riziku, obzirom na činjenicu da je na dan 31. decembra 2017. godine Banka imala devizna sredstva u USD u iznosu od 50 hiljada i obaveze u istoj valuti od EUR 109 hiljada, što je rezultiralo neto kratkom pozicijom u iznosu od EUR 59 hiljada.

11.3. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik od gubitaka usled nedostatka ili neadekvatnosti internih procesa, ljudi i sistema ili zbog eksternih događaja. Takođe, operativni rizik može biti posljedica angažovanja lica izvan banke, protivpravnih radnji, slabosti i propusta u izvršavanju poslova i sl.

U cilju adekvatnog upravljanja operativnim rizikom Banka je razvila Politiku identifikovanja, mjerenja i kontrolisanja ove vrste rizika. Politikom su propisani osnovni principi upravljanja operativnim rizikom u cilju postizanja optimalno prihvatljivog nivoa rizika.

Pojava koja predstavlja izvor operativnog rizika se može klasifikovati u jednu od 7 kategorija događaja:

- interne prevare;
- eksterne prevare;
- propusti u odnosima sa zaposlenima i u sistemu bezbjednosti na radu;
- problemi u odnosima sa klijentima, u plasmanima proizvoda i u poslovnoj praksi banke;
- štete na fizičkoj imovini banke;
- prekidi u poslovanju i greške u sistemima banke i
- izvršenje transakcija, isporuka i upravljanje procesima u banci.

Operativni rizik povezan sa kreditnim rizikom odnosi se na događaj koji proizilazi iz kreditnog rizika, a obuhvata neki od elementa operativnog rizika (npr. greška prilikom izvršenja nekog procesa, interna/eksterna prevara, komercijalni spor).

11.3. Operativni rizik (nastavak)

Kvalifikovanje operativnog rizika povezanog sa kreditnim rizikom zahtijeva da se ispune 2 uslova:

- Neizmireni kredit i kašnjenje nosioca kredita - kreditni rizik;
- Slučaj operativnog rizika, interni nedostatak (greška prilikom izvršenja, interna/eksterna prevara) ili eksterni događaj (eksterna prevara, komercijalni spor) koji djelimično ili potpuno doprinosi kreditnom gubitku.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Banka je na dan 31. decembra 2017. godine izdvojila rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu operativnog rizika u iznosu od 6 hiljada EUR.

11.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da banka neće moći da obezbijedi dovoljan obim (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospijea.

Rizik likvidnosti se identifikuje na osnovu dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih, projekcija likvidnosti tj. na osnovu gap-ova koji su nastali usled neusklađenosti sredstava i izvora sredstava.

Adekvatno upravljanje rizikom likvidnosti predstavlja osnovni uslov za sigurno i efikasno poslovanje banke. Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti zavisi od bilansne strukture Banke, odnosno usklađenosti priliva i odliva sredstava. Potrebna likvidnost ostvaruje se racionalnim upravljanjem sredstvima i obavezama u cilju održavanja odgovarajućeg srazmjera između likvidne aktive i nestabilne pasive.

Banka je u cilju stvaranja sekundarnih rezervi likvidnosti vršila ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti u iznosu od 2.250 hiljada EUR. Na dan 31. decembra 2017. godine najveći dio portfolija dužničkih hartija od vrijednosti odnosi se na hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Crne Gore u iznosu od 1.148 hiljada EUR, koje su klasifikovane kao raspoložive za prodaju. Takođe, Banka u svom portfelju ima i 1.102 hiljada EUR hartija od vrijednosti izdatih od strane Ministarstva finansija Republike Turske, koje su takođe klasifikovane kao hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju.

Na osnovu praćenja i mjerenja osnovnih indikatora likvidnosti (dnevni i dekadni koeficijenti likvidnosti), utvrđeni koeficijenti pokazuju da Banka u toku 2017. godine nije imala problema sa likvidnošću i da su koeficijenti likvidnosti bili iznad limita vrijednosti propisanih od strane Centralne banke. Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra 2017. godine iznosio je 5,44 (31. decembra 2016. godine: 3,39) dok je minimalna vrijednost ovog koeficijenta definisana Odlukom Centralne banke iznosila 0,9.

Banka je dužna da nivo likvidnosti održava tako da pokazatelj likvidnosti iznosi najmanje:

- 1) 0,9 - kada je izračunat za jedan radni dan;
- 2) 1,0 - kada je izračunat kao prosjek pokazatelja likvidnosti za sve radne dane u jednoj dekadi.

11.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

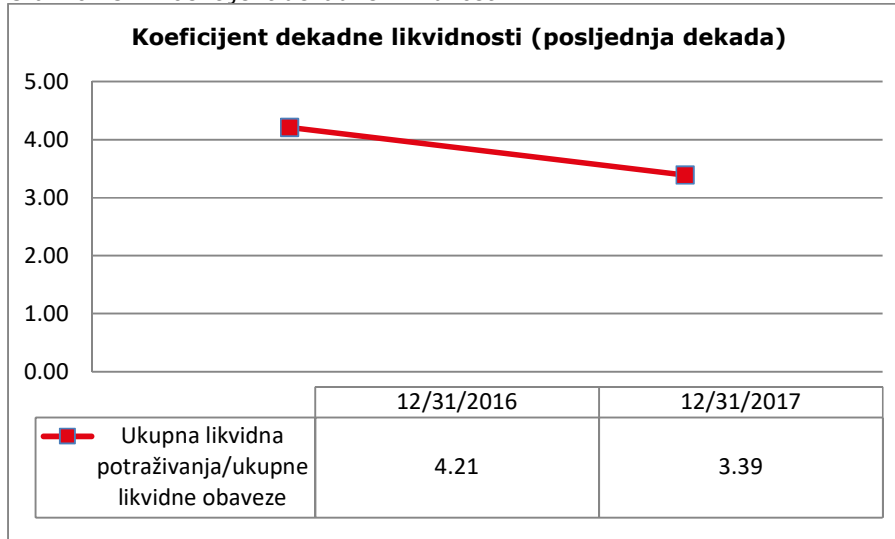
Koeficijent dnevne likvidnosti za 2016. i 2017. godinu prikazana je u sljedećem grafikonu:

Grafikon 4 – Koeficijent dnevne likvidnosti

Koeficijent dekadne likvidnosti (posljednja dekada) prikazana je na sljedećem grafikonu:

Grafikon 5 – Koeficijent dekadne likvidnosti

Likvidnost Banke je snažno podržana od strane majke banke, koja obezbjeđuje pozajmice ili prekonoćne depozite u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima. Takođe, Banka je definisala i usvojila Plan za upravljanje likvidnošću u slučajevima ugožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti, kojim su jasno definisane dužnosti, zadaci i nosioci zadataka koji se trebaju izvršiti u slučaju ugožene likvidnosti Banke.

12. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

U skladu sa Zakonom o bankama ("Sl. list CG", br. 17/08, 44/10 i 40/11), Banka je danom registracije kao akcionarsko društvo stekla svojstvo pravnog lica. Kao akcionarsko društvo, Banka reguliše međusobne odnose svih zainteresovanih subjekata u skladu sa svojim Osnivačkim aktom i Statutom.

Organi Banke su Skupština akcionara, Odbor direktora, Odbor za reviziju i Izvršni direktori. Uloge organa društva definisane su Statutom i Kodeksom korporativnog upravljanja.

Kodeks korporativnog upravljanja postao je nezaobilazan element poslovnih izvještaja u godišnjem izvještaju menadžmenta na osnovu odredbe člana 14 Zakona o računovodstvu ("Sl. list CG", br. 52/16).

Po svojoj sadržini ovaj Kodeks predstavlja skup pravila i principa za unaprjeđenje prakse korporativnog upravljanja.

U dijelu upravljanja, Banka primjenjuje najbolje međunarodne prakse korporativnog upravljanja.

U prvom redu Kodeksom korporativnog upravljanja definisani su odnosi između Skupštine akcionara, Odbora Direktora, Odbora za reviziju i Izvršnih direktora.

Korporativno upravljanje se uspostavlja na način:

- Da se u svim segmentima korporativnog upravljanja poštuje pravni okvir Crne Gore i dobra praksa poslovanja;
- Da u tom okviru postavlja principe koji su fleksibilni i daju prostor Odboru direktora da na najbolji način upravlja i rukovodi Bankom i postiže postavljene ciljeve;
- Da svi međusobni odnosi zainteresovanih strana u funkcionisanju Banke budu jasno diferencirani, da nema preklapanja niti praznina u odgovornostima i nadležnostima, te da kod svih zainteresovanih strana bude uspostavljena ravnoteža odgovornosti i obaveza, odnosno prava i nadležnosti;
- Da se odnosi među svim zainteresovanim stranama postave tako da kod svih prevlađuje zajednički interes, odnosno interes Banke u odnosu na njihove pojedinačne interese;
- Da se u potpunosti, efikasno i efektno izvršavaju sve funkcije upravljanja i rukovođenja Bankom, odnosno da se Bankom upravlja na način koji dovodi do postizanja postavljenih ciljeva i zadataka.

U primjeni pravila korporativnog upravljanja implementirana su navedena akta, kao i druga interna akta Banke i u samoj primjeni istih ne postoje odstupanja.

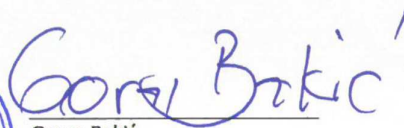
U Podgorici, 3. aprila 2018. godine

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD:

Mustafa Senman
Glavni izvršni direktor

Jelena Božović
Rukovodilac sektora računovodstva
izvještavanja i budžetiranja

Goran Bakić
Izvršni direktor